ORUÇ ARUOBA

uzak

METİS YAYINLARI

Oruç Aruoba uzak

Oruç Aruoba

uzak

Oruç Aruoba 1948'de doğdu. 1973'ten başlayarak Hacettepe, Tübingen, Victoria-Wellington üniversitelerinde akademisyenlik ve öğretim görevliliği yaptı. 1983'te üniversiteyi terketti, çeşitli yayın kuruluşlarında çalıştı, yazı ve çeviri işleriyle uğraştı. Hume, Nietzsche, Kant, Wittgenstein, Rilke, von Hentig, Celan ve Başo'dan çevirileri vardır. Metis'te 1990 yılında *de ki işte* ile başladığımız Oruç Aruoba koleksiyonunu felsefe kitaplarının yanı sıra şiir ve şiirsel metinleriyle sürdürüyoruz.

Metis Yayınları
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul
Tel: 212 2454509 Faks: 212 2454519
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com
Yayınevi Sertifika No: 10726

Metis Felsefe
uzak
Oruç Aruoba

© Oruç Aruoba, 1995
© Metis Yayınları, 1995

İlk Basım: Kasım 1995
Yedinci Basım: Mayıs 2012

Kapak ve Grafik Tasarımı: Semih Sökmen

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Metis Yayıncılık Ltd.
Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Fatih Sanayi Sitesi No. 12/197-203
Topkapı, İstanbul Tel: 212 5678003
Matbaa Sertifika No: 11931

ISBN-13: 978-975-342-091-4

ORUÇ ARUOBA

uzak

metis

İÇİNDEKİLER

uzak
8

birinci kitap
Tavşan Beşleyene Kılavuz
11

ikinci kitap
Özlem Çekene Kılavuz
31

Nah ist
Und schwer zu fassen der Gott.

Yakındır
Ve kavraması zordur Tanrı.

Hölderlin, PATMOS

Nah ist nur Innres; alles andre fern.

Yalnızca içteki yakındır; başka herşey uzak.

Rilke, DIE INSEL

Kara yakındı önce, hem çok yakın,
Elimi uzatsam tutardı.

Kara yakındı önce, ödağacı
Kokusu sarmıştı geceyi.

Kara hem yakındı şimdi, hem çok uzak,
Bir yanyanaydım onunla, bir yalnız.

Ah kara yakındı ve darma dağın.

Kara yakındı önce, hem çok yakındı,
Elimi uzatsam tutardı ama
Yalnızlıktır denizin tek yasası,
Bütün ölüler unutulur,
Yaşayanlar kalır tek başlarına.

Melih Cevdet, TEKNENİN ÖLÜMÜ

Ne kadar yakınım sana
Ve ne kadar uzak

Onat Kutlar, BİR ŞİİR ÜSTÜNE ÇEŞİTLEME

u z a k

Dein Leben sei ein hundertfältiger Versuch:
dein Mißlingen und Gelingen sei ein Beweis:
und sorge dafür, daß man wisse,
was du versucht und bewiesen hast.

Yaşamın yüzlerce yönelimli bir deneme olsun:
başarısızlığın ve başarın, kanıt olsun:
neyi denediğinin ve kanıtladığının da
bilinmesini sağla.

Nietzsche
KGW VII 5 [16]

Kişinin yaşamı, uzaklıklar ile yakınlıklar arasında yürür : kişi, ne yaparsa yapsın, hep, ya, birşeylere —birilerine— yaklaşıyor, ya da birşeylerden —birilerinden— uzaklaşıyordur — hiçbirzaman, biryerde —birileri ile birlikte—, duruyor değil : hep yürüyor...

Bu bilinç, zor. Canlı tutması, zor : nelerden —kimlerden— uzaklaştığını —uzaklaşmakta olduğunu— düşününce, kişi, neleri —ne çok kişiyi— yitirdiğini anlar —— gittikçe, daha fazla... Ama, o, şimdi uzaklaşmakta olduklarına birzamanlar ne denli yakın olduğunu düşününce de, neleri —ne çok kişiyi— kazandığını anlar.

Garip bir dengedir bu: Yaşadığı yakinlıklar ve uzaklıklar —yakınlaşmalar, uzaklaşmalar—, kişinin yaşamında karşı karşıya gelerek, hem bir yoğun çelişmeler yumağı, hem de bir uzun uyumlar dizisi oluşturur:-

Yakınlaşmışları, çünkü, önceleri uzak olmuş; uzaklaşmışları da, önceleri yakın olmuştur — her bir yakını için bir uzak; her bir uzağı için de bir yakın...

Bu denge, kişinin, temelinden anlaşılmaz bir dengesizlik olan yaşamın bir bütün olarak kavramasını da sağlar; anlamış olduğunu sandığı hiçbirşeyi, aslında, kavramamış olduğunu anlamasını da...

Yaşam, belki, kavranınca uzak; anlaşılınca, yakındır —— ya da, tersi...

Yaşamı, kişinin, eylemlerinden oluşur — bunların da, kişiye şu ya da bu ölçüde uzak olan; şu ya da bu ölçüde de yakın olanları vardır.

Yaşamı, kişinin, ilişkilerinden oluşur — bunların da, kişiye şu ya da bu ölçüde yakın gelen; şu ya da bu ölçüde uzak kalanları vardır.

Yaşamı, demek ki, kişinin başka kişilerle ilişki içindeyken bulunduğu eylemlerden; böylece de, başka kişilere yakınlaşmaları ve başka kişilerden uzaklaşmalarından oluşur — bunların (henüz bitmemiş) toplamıdır.

Böylesine bitmemiş toplamlar; ya da, toplanmış bitmemişlikler, nasıl, toparlanıp bitirilebilir; ya da, bitirilip toparlanabilir —— burada, bu, deneniyor...

o.a.
19 Haziran 1995
Yoğurtçubaşı

Tavşan Besleyene Kılavuz

Gelip, Titrek'i;
o gidince de,
Zeytin'i Getiren'e

İnsanların kolaylıkla açıkettikleri
kusurları vardır; bir de,
zorlukla ettikleri.

Epiktetos
II, XXI, §1

1.

Tavşan besleyen,
havuç da yetiştirmelidir.

2.

Tavşan besleyen,
evinde attığı her adıma da
dikkat etmelidir ——
tavşan, kendisine havuç verenin
ayaklarını tanır; zıplaya zıplaya,
geliverir...

3.

Tavşan besleyen,
evdeki bitkilerini de emniyete almalıdır —
hatta, kağıtlarını ve kitaplarını ve espadrillerini
ve halılarınm püsküllerini ve yırtık blue-jean'lerinin
açıkta kalmış ipliklerini bile —— tavşan,
kemirebileceği herşeyi kemirir.

4.

Tavşan besleyen,
pazardan, maydanozu beşli demetlerle;
pancarları ve turpları, sapları;
kıvırcık ve marulları da, dış yaprakları
kesilip atılmadan almalıdır.

5.

Tavşan besleyen,
meyve ve sebzeleri —örneğin armutları
ve patatesleri— soyar ve ayıklarken,
olağan durumlarda olduğundan daha müsrif davranmayı
da öğrenmelidir —— tavşan besleyen için kendi
yiyemeyeceği ya da yemediği bitki kabukları, sapları,
kökleri, 'çöp' değildir, artık....

6.

Tavşan besleyen,
evinin içindeki bütün geliş-gidişlerini,
gerçi hiçbir yargıda bulunmadan, izleyen;
ama, sürekli üzerinde tuttuğu gözüyle
çok temel bir talepte bulunan, bir canlı ile birlikte
yaşamayı —— onun varlık talebini
hesaba katmayı da, öğrenmelidir.

7.

Tavşan besleyen,
arada bir, iç çamaşırlarına dek
—pekâlâ : kokusuzca; ama, sıcak sıcak
ve yapış yapış...— ıslatılmayı da göze almalıdır —
ya da, gecenin bir vakti, yatağında, koynunda,
kıpır kıpır bir canlı bulmayı...

8.

Tavşan besleyen,
ortalık fazlaca uzun bir süre hareketsiz kaldığında,
hemen şüphelenmelidir :
ya halıların püsküllerı, ya balkondaki
bitkiler, ya da kurumaları için kitap yığınlarının üstüne,
gazete kağıtlarına serdiği kereviz yaprakları,
tehlikededir.

9.

Tavşan besleyen,
birlikte yaşadığı varlığın —canlının—, kendisini, hiç de
ihtimal veremeyeceği —yakıştıramayacağı— ölçüde iyi
izleyebildiğini, hatta anlayabildiğini, giderek tanıdığını
ve bildiğini de hesaba katmalıdır
—bu böyleyse, bu bilginin nasıl birşey olduğunu
hiçbirzaman bilemeyeceğini bilse—;
bu, yalnızca kendi kurduğu birşeyse de; bunu da, pekâlâ,
bilse, bile...

10.

Tavşan besleyen,
bütün yakınlaşma çabalarının yanlış anlaşılmasına;
ama, her yakınlaşma çabasına karşılık hemen bir
yakınlaşma bulmaya da alışmalıdır ——
bunun, giderek, ne denli anlamsız olduğunu
anlasa da —— kendini hiç korkmadan ayaklarına
atan bir canlının bu korkusuzluğunun —güveninin(?)...—
nereden kaynaklanabileceğini de hesaba katarak...

11.

Tavşan besleyen,
daha önce ne yapmış olursa olsun,
en ufak bir yakınlaşma girişiminde
bulunduğunda, bütün geçmiş yapılanları unutup
—bağışlayıp(!)— yakınlaşacak
bir canlının sorumluluğunu üstlenmeye de hazır
olmalıdır —— bunun ne denli
anlamsız olduğunu bile bile...

12.

Tavşan besleyen,
kendisini sürekli anlamağa çalışan;
ama, hiçbirzaman anlayamayacak
—sürekli yakınlaşmağa çalışan; ama, hiçbirzaman
yakınlaşamayacak— bir varlığı anlamağa; ona
yakınlaşmağa, çalışmayı da öğrenmelidir ——
bile bile...

13.

Tavşan besleyen,
uzaktan ve sessizce kargışlanmaya da hazırlıklı olmalıdır
—— arada, gözlerinin içine —garip bir biçimde
anlayarak, bilerek— bakıldığını kurmaya da...

14.

Tavşan besleyenin işi de güçtür!

15.

Tavşan besleyen
—— ne yapmalıdır ki — —
tavşan besleyen, ne yapması gerekiyorsa onu
yapmalıdır —— tavşan besleyene de kimse kılavuzluk
edemez...

16.

Tavşan besleyen,
yalnızca sıcaklığı ve kalp atışına 'tav' olan bir canlının sıcaklığı ve kalp atışına da alışmalıdır.

17.

Tavşan besleyen,
sevgiyi bilemeyen
—bilmemiş ve bilemeyecek— bir canlıyı sevmeyi de göze almalıdır —— gelip kafasını kalbinin üstüne koyunca —— kızıltılı gözlerini gözlerine diktikten sonra da, yavaşça kapayıp,
uyuyup kalınca...

18.

Tavşan besleyen,
bir canlıyı tutsak tutmayı da
haklandırabilmelidir ——
kendi kendisine; o ise, kendi gözünde, belki, 'tutsak'
bile değildir —— bunu bile, bilmeyecektir...

19.

Tavşan besleyen,
kendisinin taleplerini ancak çok sınırlı ve çok yavaş bir
biçimde öğrenecek; ama kendi talepleri kesin ve
tam olan bir canlı ile ilişki içinde olmaya da
hazırlanmalıdır —— bunun hiç de bir 'ilişki'
olmadığını bilerek...

20.

Tavşan besleyen,
kendisini kabullenmiş ve varsayan;
ama, hiç görmemiş, göremeyecek,
ve anlayamayacak bir canlı ile iletişim kurmağa
çalışmayı da öğrenmelidir —— bu 'yapamama'ların da,
en az kendi 'yapma'ları kadar,
kendi kuruntusu olabileceğini de
unutmadan...

21.

Tavşan besleyen,
kendisine hiç seslenmeyecek bir canlı ile birlikte
yaşamayı da öğrenmelidir —
arada bir ona seslenmeyi deneyerek ——
bunu yaparken ne budalaca birşey yaptığını
düşündüğünün farkında olmayı da göze alarak...

22.

Tavşan,
kendisini besleyenin parmaklarını ve kıllarını da
kemirir, arada ——
ama, zarar vermeden...

23.

Tavşan besleyen,
ne engel olabildiği ne de uyarabildiği
bir devinimlilik; ne sağlayabildiği ne de sona erdirebildiği
bir dinginlikle başetmeğe çalışmayı da öğrenmelidir
—— bunu hiçbirzaman beceremeyeceğini kendisine
bildiren bir tür çaresizlikle...

24.

Tavşan besleyen,
yiyecek verdikten sonra kendisiyle
hiç ilgilenilmemesine de alışmalıdır —— tavşanının
temelde ilgilendiğinin
hiç de kendisi olmadığını bilerek...

25.

Tavşan besleyen,
midesi ile özgürlüğü arasında
bir türlü karar veremeyen bir canlıyla uğraşmayı da
öğrenmelidir ——
ya da, özgürlüğü konusunda ancak
karnı doyduktan sonra karar verebilen
bir canlıyla...

26.

Tavşan besleyen,
hiç ses çıkarmayan (yalnızca bir kez, taşınırken,
sallanıp durmaktan çok ürktüğünde...); taleplerini,
sadece —yer yer kendisini tehlikeye atan—
devinimlerle 'dilegetiren'; zaten de
tek bir talebi olan, bir canlı ile birlikte yaşamaya da
dayanmahdır —— dayanabildiği kadar...

27.

Tavşan besleyen,
"kendini de dünyayı da tanımayan"
bir varlık ile birlikte varolmayı öğrenmelidir ——
aslında, kendisi de, ne kendini ne dünyayı
pek tanıyamamışken — — onu da...

28.

Tavşan besleyen,
bir gün, tavşanını artık ele-avuca sığmaz bir hâle
gelmiş bulmaya da hazırlamalıdır kendini : giderek
büyüyüp, başlangıçtaki sevimliliğini yitirmesine;
taleplerinin ve etkinliğinin, artık başedemediği
—başedemeyeceği—; yalnız başına, evinde,
sağlayabileceği koşulların yetersiz kalacağı ——
ve, o koşulları sağlama —gerçekleştirme—
çabalarının da hep anlamsızlıklara gelip dayanan
—dayanacak— boyutlara varmasına...

29.

Tavşan besleyen,
tavşanını birgün götürüp
tavşan yetiştiren birilerini bulup onlara vererek
terketmeye de hazır olmalıdır —
onlardan, ona iyi bakacakları sözünü aldıktan sonra —
son bir kez dönüp bakmamak için kendini
zorlayarak, alelacele yürüyüp, çekip, gidip ——havuç
tohumlarını da götürüp
denize atıp——

30.

Tavşan besleyenin durumu da zordur!

Özlem Çekene Kılavuz

Babam'ın
anısına

Her ölüm dünyada bir çatlak açar — bir boşluk bırakıp öyle gider her kişi : öteki kişiler de, şimdi, o çatlağı kapatmakla, o boşluğu doldurmakla görevlendirilmiş hissederler kendilerini.

Oysa, zamanla, çevre dokunun da çatlaması ve boşalmasıyla, o çatlak belirsiz —öteki çatlaklardan ayırdedilemez— hâle gelecek; o boşluk da, zaten, yokolacaktır. Ama, kişiler bunu düşünmezler : uğraşıp dururlar o çatlakla, o boşlukla — ama faydasızdır bu çaba : çatlak kapanmaz, boşluk dolmaz; uğraşıp durur kişiler, kendileri de birer çatlak, birer boşluk olana dek — o zaman da görevi yeni kişiler devralmış bulacaklardır kendilerini...

Oysa, önemli olan, çatlağı açıkça görebilmek, boşluğu olduğu gibi yüklenebilmekti.

Çünkü, ölüm, onmaz; yaşam, onarılamazdır.

19 Kasım 1993

teselli getirmiyor

Birkaç yudum içebildiğin kahveni yudum yudum içtim, sen gidince — ama bitirmedim; bıraktım biraz. Sonra, yürüdüm. Anlamsız cadde boyunca. Öylesine. Amaçsız. Bir-yerlere girdim. Oturdum birsüre. Sonra, dışarıdan, ışığın geldiğini gördüm. Kalktım, çıktım, yürüdüm.

Tatlı huzur ışığımızın yanından geçerken, saatimizdi.

Geldim. Gürültüler vardı — oysa tamamiyle sessiz olmalıydı. Değildi. Ama bomboştu — gürültü aralarından işitiliyordu boşluk.

Kafam gibi —

Gitmiştin — ben ne zaman gelebilecektim?

— Gözyaşların içimde duruyor: "Daha kötü mü olur?" "Daha kötü oldu"

Üç kez dönüp bakmıştın.

— Hayır Canım, daha iyi oldu : Beckett'in "daha iyi"si — sen de biliyorsun : daha iyi ağrıdı, daha iyi yağdı...

Bütün gün gökyüzü apaçıkken, şimdi, Batı'dan gelen bulutlar kaplıyor heryeri. Önce çelik mavisi, sonra kapkara... Işık, azıcık, — geçiyor.—— Ve, hep, gürültü...

Nasıl dayanırım — —

— Şimdi maviler mora dönüşüyor; karalar da siyaha.

Kara ve siyah — kapkara, simsiyah. Artık böyle olacak. Hiç renk olmayacak. Gri bile olamayacak.

Yalnız, karanlık...

Şimdi, artık, simsiyah.

Geldim, yazdım—

Gürültüler de bitmişti.

Ne çok şey yaşadığımı düşündüm — ne çok ...

Sen —

ne çok...

* * *

Şimdi, işte, Mor ——

"teselli getirmiyor" ama...

Olsun——

Wenn aber der Steurmann ruft, dann eile zum Schiffe,
laß alles liegen und sieh dich nicht um.

Epiktetos, Enkheridion § VII
(Grabisch / Capelle 1906)

Sieh dich nicht um.
Schnür deinen Schuh.
Jag die Hunde zurück.
Wirf die Fische ins Meer.
Lösch die Lapinen!

Es kommen härtere Tage.

Ingeborg Bachmann
DIE GESTUNDETE ZEIT, 1953

Ama dümenci çağırınca, hemen tekneye koş,
herşeyi olduğu gibi bırak ve etrafına bakınma.

Etrafına bakınma.
Ayakkabını bağla.
Köpekleri kovala.
Balıkları denize at.
Kandilleri söndür!

Daha zor günler geliyor.

1.

Özlem, nasıl, "burada", 'daha önce' bilinmişi özlemekse —
yani, şimdi "burada" olmayanı görmekse; belki,
özleyen, özleneni, çok daha 'önce' de görmüştür — belki,
onu, bilmeden önce bile, özlemiştir — o,
"gelmeyeceğini bildiğini"

"Beklemek" ile "gelmek" arasındaki ilişki, "özlemek" ile "gitmek" arasındaki ile bağlantılandırılabilir— bu karşılaştırmaya da, bir yanından "daha", öteki yanından "artık" belirlemeleri katılabilir:-
Beklenen d a h a gelmemiştir; özlenen a r t ı k gitmiştir.
— Felsefenin, kendi bilinci içinde ve daha tarihteki ilk biçimlerinde bile, bir şeye ('bilgelik") sahip olmadan; hatta, hiçbirzaman ulaşılamayacağını bilerek, onu "sevmek" anlamını içermesi şaşırtıcıdır — bu, herhalde, felsefenin zaman ile ve insan etkinlikleri ile ilişkileri içinde düşünülmelidir.

2.

İki duygu : biri geçmişe yönelik; öbürü geleceğe — biri ötekiyle ilgili; öbürü kendinle;

biri birşeyin daha hiç olmamış olduğuyla — öbürü artık hiç olmayacağıyla;

biri geriye yürüyen; öbürü ileri ——

iki duygu : ne yapmalı bunlarla?...

Aralarındaki bağlantıyı nasıl kurmalı —

şimdi; şimdide?...

3.

Özlemek, göremediğini 'düşünmek' değil, görmektir.

Özlemek, işte, görmek 'istediği'ni görmeden
edememek; ama görememektir.

Özlemek, göremediğini görmektir, gene de:-
Görmek 'istemek' değil; görmek — ama,
işte, görememek...

4.

Özlediğin, gidip göremediğindir;
ama, gidip görmek istediğin...

Özlem, gidip görememendir; ama
gidip görmek istemen...

Özlediğin, gidip görmek istediğin —
ama gidip göremediğin...

Özlem, gidip görmek istemen —
ama, gidememen, görememen;
gene de, istemen...

5.

Özlemin koşulu ayrılmaktır — ayrılıştır :
özleyen ile özlenenin —biri durarak öteki giderek—
ayrılmaları:-

Özlem, şuradan belli eder kendini : duran/özleyen,
olduğu yerde kalır, giden/özlenen artık görülemez hâle
gelene dek yerinden kıpırdayamaz; ama, özlenen
de, belli aralıklarla dönüp geri bakar (özleyen hâlâ orada
duruyor mu diye değil; özleyenin hâlâ orada
durduğunu bildiğinden), belki, el sallar, özleyene — o ise,
orada, durmaktadır : böylece, özlenen özleyenin
görüş alanında uzaklaştıkça, yükselip durur özlem de —
en üst düzeyine, özlenen özleyenin görüş alanından
tam çıktığında, tamamiyle görülmez olduğu anda,
ulaşır—

Özlem, artık, kesindir — yoğun, ve, dopdolu...

Özleyen çok kısa bir süre daha durur : özlenenin
hiç görünemediği noktaya bakarak; sonra, yavaşça,
geri dönüp, yürümeğe başladığında, özlem, doruk
noktasını bulur:-

Özlemin doruk noktası, özleyenin özleneni
artık göremediği noktadır — özlem, görüşün
artık olmadığı noktada, doruğundadır.

Özlem, görememenin yoğunluğudur.

Bu ayrılma durumunun simgesel olarak kavranabileceği bir biçim, güneşin —deniz üzerinde— batışını seyretmekte görülebilir: Güneşin, ufuğa değdikten sonra, inişe geçmesi, yavaş yavaş eksilerek, son bir küçük pırıltı noktası hâline gelip, yitmesi — bunun vereceği duygu, ayrılıştaki özleme eşlik eden hüzün için yerinde bir eğretileme olurdu.

6.

Özlemin bir içeriği, gitmiş olmaktır — yani, daha önce bulunulmuş bir yerde, artık, şimdi, bulunmamak — ya özlenenin, ya özleyenin, ya da, tabiî, ikisinin birden, gitmiş olması : kimin gitmiş olduğu da, bir fark yaratmaz.

Gerçi, gitmiş olan, genellikle özlenendir; ama, iki yönlü de olabilir, gitmek : buna da ayrılmak denir — özleyenin de özlenenin de, bir yerde birlikte bulunurlarken, birlikte, aynı anda, dönüp, ayrı yönlere, gitmeleri...

Özlem açısmdansa, önemli olan, kimin, nasıl gittiği değil, birisinin gitmiş olmasıdır — özlem için, gitmek değil, gidilmiş olmaktır, özsel olan.

Şule Gürbüz de özlem ile gitmek arasmda şöyle bir ilişki kurar:-

özlem nasılsa gidip gidip
hep durmaktır kendinde.

(**Ağrıyınca Kar Yağıyor**, s.40)

Buna göre, özlem, sürekli gitmektir —gitmekte olmanın sürekliliğidir—; ama, aynı zamanda, sürekli durmaktır —durmakta olmanın sürekliliğidir— — *nasılsa* içiçe durur bu iki durum hep gitme ile hep durma... Bu da bir çelişme değil:-

Özlem, gitmiş bir durmadır —
Özlem, durmuş bir gitmedir...

7.

Özlem, şimdi, özleyenin, özlenenin kendisini özlemesini isteyen duygudur — özleyenin özlenen; özlenenin özleyen olmasını isteyen duygu:-

"Şimdi, burada, birlikte" diyen duygu...

8.

Ben burada : sen orada — dayanılmaz...:-

Böyle başlar özlem : dayanılmazlığı, iki ayrılmışlık duygusunun birlikteliğinden gelir — özleyen, özlenen adma da çeker özlemi; ve, tersi : özlenen, kendisi de, özleyeni özlemektedir.

Özleyen ile özlenen arasında fark yoktur — özlenen ile özleyen, aynıdır — -—

Bu da, dayanılmazdır — iki kez!

Özlem, dayanılmazdır—

Özlem, dayanamaz—

9.

Özlem, örneğin, işitmeyeceğini bildiğin birisine — yalnızca ona; ama, kendi kendine— "Neredesin?" diye seslenmendir.

Bu durum, tam anlamım bulmak için, seslenilenin bir insan olmasını bile gerektirmez; örneğin, bir tavşan bile olabilir, seslenilen.

Ne güzeldin giderken kanım can parçam benim
İçimdeki kuş tünek değiştirdi
Yüreği durmadan dönecek misin?

diye seslenir Bilge Karasu (ÜÇLÜ SABAH, 1958) gitmiş özlediğine, uzaktan bekleyecektir onu...

10.

Özleyenin (senin; Özlem Çeken'in) en büyük korkusu, özlenenin, uzağa gitmişken; özleyenden uzaktayken (sen onun yanında yokken), 'başına birşey gelmesi'dir.

Bu yüzden, günlük dilde, ayrılış sırasında, ayrılan kişilerin biribirlerine söyledikleri sözlerde, bu 'uzaktalık'tan duyulan endişe yansır:-
"Kendine dikkat et."
"Merak etme."
"Kendine iyi bak."
"Hoşçakal."
"Sağlıcakla git."
"Allaha ısmarladık."
"Güle güle."
"Tanrı korusun."
"Sağlıcakla kal."
"Allaha emanet ol." vb.
Bir de, sevilen giderken, ayrılırken; seven, özleyecek olan, özlenecek olanın 'arkasından su döker':-
"su gibi git,
su gibi gel"——

11.

Özlem, "Yeniden — gelecek misin bana — hep?" sorusuna artık yanıt bulamama konumudur ——
"Ne zaman hiç gitmeyeceksin?" sorusunun ise daha hiç sorulamadığı konum...

"Gitmek" ve "gelmek" çok garip edimlerdir gitmek, 'ayrılman bir yer' ile 'yönelinmiş bir yer' anlamlarını; gelmek de, 'daha önce başka bir yerdeyken şimdi bu yerde bulunma' anlamlarını içerir — ama, bir karşılıklılıkla bir yerden/bir yere//gitmek/gelmek, garip bir biçimde, karşıt/aynı anlamları verir — bir yolu yürüme anlamını...

Almanca'nın bir özelliği, "gitmek" ile "yürümek" edimlerini aynı saymasıdır — bunu da, tek kişilik bir edim olarak, birden fazla kişiyi içerebilecek "bir araçla gitmek" ediminden ayırır. Bu fark, Türkçe'de de "yürümek" ile "sürmek" edimleri arasındaki farkta görülebilir.

12.

Özlenen, özlendiğini bilen olarak, öyle şeyler yapar ki, tam da kendisini özleyenin özlemi çoğalmasın diye yaptıklarıyla, özlemi, harlandırır—

Özlemin kaçınılmaz sonuçlarmdandır bu : özleyen de özlenen de, biribirlerini düşündüklerinden, özlemi sürekli hesaba katarlar — ona göre davranmağa çalışırlar; ama, işte, garip bir biçimde 'geri tepe'bilir bu 'hesaba katma'...

Özlem, kendini azaltması gereken çabalarla bile, kendini çoğaltır.

Örneğin, 'başına bir şey gelen' (diyelim, uzaktayken bir kaza geçirerek hastaneye kaldırılan) özlenen, bunu özleyenden gizlemeğe çalışır — ama, bunu yapmağa çalışırken yaptıkları (diyelim, telefon ederek uzaktalığının uzayacağını; yeni bir geziye çıkacağını söylemesi), özlemi —'gerçek durum' olarak da, özleyenin bilgi' durumu açısından da—, harlar.

Böyle bir durumda, başma geleni artık açıklamak zorunda kaldığı konuma gelince de, özlenen özleyene, "Sen benim yanımdaydın" diyebilir — Canetti'nin temellendirmesiyle "Seni bekleyen birisi varsa, gerçekte yalnız değilsindir."

13.

Özlem, kendinden dirhem bırakmadan, katılmak —istemek—tir, birşeye :
hep, herşeyiyle; herşey hep, o olsun, istemek...

Özlem, hep, herşeyi, ister — birşeyde herşeyi; birisinde, herkesi...

14.

Özlem, şimdi-burada, senin bulunduğun yere yağan yağmurun, o'nun bulunduğu yere de yağması konusundaki ikircikliliğindir : "Keşke, burada, yanımda olsa da, yağmur birlikte yağsa üzerimize — keşke, orada, yağmur yağmasa üzerine de, ıslanmasa..."

Yağmur ile ölüm arasındaki ilişkiyi, bir Maori inancı çok açık bir biçimde kurar:-

It always rains when a Maori dies.
Ne zaman bir Maori ölse, yağmur yağar.

Ergin Günçe de, sevilen bir ölünün ardından söylenecek bir şiirini, şu dizeyle bitirir:-

Bırak biraz Yağmur yağsın

15.

Özlem, şimdi gidip uyuman konusunda da, ikircikliliğindir:-

"O, şimdi uyuyor mu — uyuyor olsa da, yarın yorulmasa..." — "O, şimdi uyumuyor mu : uyumuyorsa, beni düşünüyor olsa — ben de gidip uyumasam..."

İşte : 'diğergâmlık' ile 'hotgâmlık' arası birşeydir özlem:-
Özlenenden yola çıksa, özleyene;
özleyenden yola çıksa, özlenene, yönelen...

Özlem, ne —yalnızca— sen, ne —yalnızca— ben
dir — özlem,
biz
dir.

Özlem
biz
iz.

16.

Özlem, istemenin en temel biçimlerinden biri olduğu halde, kendisi, istenmeyen bir duygudur; kendisinin olmamasını isteyen duygudur — özleyenin özlerken istediği, özlemin —artık/şimdi/bir daha/yeniden— olmamasıdır.

Özlem, kendi yokoluşunu ister — özlem, yokolmadıkça, vardır.

Özlemin varlığı, yokoluşu içindir; ama, yokolamadığı için, varolur.

Özlem öyle olur ki, kendisini silmek istediği kadar, nesnesini de silmek ister : özlenen, özleyenin en temelden istediğidir — ama, ona en temel acısını da verendir : nesnesi olmasa, özlem de olmazdı, acısı da...

Ama, kendi yokluğunu istemekle özlenenin sürekli varlığını da ister aynı zamanda; çünkü ancak o varolursa, öteki yokolabilir——

Rig Veda'larda, evrenin kuruluşundan önceki durumla ilgili, şuna benzer şeyler söyleniyor:-

Yokluk da yoktu, varlık da—
Ne yokluk vardı, ne varlık—
Varlık da yoktu, yokluk da—

Bunlar, özlemin de olmayacağı —daha olmadığı ve artık olmak zorunda olmayacağı— bir durum için uygun nitelemeler olurdu. Bu böyleyse de, bundan, özlemin, evren varoldukça hep varolacağı —hatta, yokolsa bile yokolmayacağı— sonucu çıkabilirdi...

17.

Özlem öyle olur ki, sanki dünyanın ortasında,
herşeyi anlamsız kılan bir boşluk uzanmakta;
gelip, özleyenin de içinden, bir kesit gibi,
geçmektedir.

Özleyen, bunu duyduğunda, bütün dünyaya sanki
bir sisin ardından bakar gibi olur : birşeylerin olması, ne
gereklidir ne de anlamlı — boşluk, uzanır, herşeyin
—dünyanın, özleyenin— içinde...

Özlem, herşeyi kaplayan boşluktur.

18.

Özlem, birdenbire içinin boşalmasıdır:-

Ne yapmış —yapabilmiş— olursan ol, özlediğinin, yanında —bura'nda— olmadığı zaman aralıklarının ne denli boş olduğunu bilinçlendirmendir özlem — o, istediğin bilinçli ve açık birliktelik dışındaki bütün ilişki biçimlerinde duyumsadığın boşluk...

19.

Özlem, vahayı anımsayan çöldür —
bir o kadar da, çölü duyumsayan vaha...

Özlem, çöl ile vaha arasındaki sınırdır.

Özlem, çölden vahaya yönelmiş; ve,
vahadan çöle yönelmek zorunda kalmış,
duyumsamadır.

Georg Büchner'in Lenz'i, özlem çekmekten dolayı gelip çılgınlığa dayanan bir kişiyi anlatır. — Bu metni burada çözümleyebilseydik, 'Özlem Çeken'in 'ruhsal durumu'nun neredeyse eksiksiz bir betimlemesini elde edebilirdik; ama bu, buradaki işimizin amacını da, kapsamını da aşıyor. Gene de, metnin sonunu vereyim:-

Gayet aklıbaşında görünüyor, insanlarla konuşuyordu; herşeyi ötekilerin yaptığı gibi yapıyordu, ama içinde iğrenç bir boşluk vardı, artık hiçbir kaygı duymuyordu, hiçbir arzu; varoluşu zorunlu bir yüktü ona. — — Öylesine yaşayıp gitti.

(Werke und Briefe, Münchner Ausgabe (Herausge. Pörnbacher *et al.*), dtv, 1988, S.158)

20.

Özlem çeken, çıkar yolu olmayandır —
yönünü yitirmiş olan...

Değil başkası, kendisi bile
yol gösteremez, özlem çekene:-

Kimse...

Ey bu satırların okuru (sen, Özlem Çeken), buraya kadar geldin — unutma ki, bu, elinde tuttuğun, okuduğun, yalnızca bir metin toplamıdır; yalnızca adı, 'kilavuz' — bunu, özlem çekme yolunda sana yol gösterebileceğini umarak okuyorsan; bil ki, bu metinlerin yazarı da 'yol'unu bulmuş değil— sen de, kendi yolunu, bu metinlerde bulacağın bir yönlendirmeyle bulabileceğini düşünüyorsan, yol kısayken, geri dön...

21.

Özlem — şimdi, nasıl, olur, ki — belirsizlik varken;
özlenenin özleyeni özlediği, bile, belirsizken——

Nasıl———

Özlem, kendini de çeler : kendi olmamasını da ister —
çünkü, çok ağrılı —acılı— olabilir : yavaş yavaş
örerken kendini — olmadığı biçimde de —— kendini
ister, ve, örer

22.

Özlem bir şaşkınlık ile bir bilinçlenme gereksinimini
birlikte getirir : özleyen şaşkındır ve bilinçlenme
gereksinimi duyar, bu kadar yoğun bir duygu duyuyor
olmasıyla ilgili olarak — nasıl oluyor da
bütün kişiliği tek bir duygunun çevresinde toplanmış;
ama, gene de, bu, bütün kişiliğini taşıyabilen
bir duygu olmuş?

Özlem, şaşkın bilinçtir.

23.

Özlem : nasıl da ufak-tefek şeylere bağlanıverebilir — şu anda duyduğun öylesine bir gelişigüzel 'duygulanım'a da...

Özlem, heryerinde, gezinir...

24.

Özlem, özleyenin bütün varoluşu içinde, boydanboya uzanır : sanki bütün dokularına, en küçük hücrelerine varasıya, 'içine' işler — öyle olur ki, özleyen, tek bir büyük özlem ateşi gibi hisseder kendini.

Bu yüzden de, yakıcıdır özlem.

25.

Özlem, yeri gelir, buruşturulup bir kenara atılmış boş sigara paketi gibi olur — öyle hisseder kendini özleyen...

26.

Özlem, kendini özlemendir temelde, tabiî ki : kendinin kendinde yinelenmesini istemen — ancak kendin sayabileceğin ötekinin, gelip, kendin olması...

Özlem, kendinin öteki olmasını istemendir —
bir o kadar da, ötekinin kendin olmasını istemen...

Özlem, ötekini kendine istemektir —
kendini de, ötekine...

Edip Cansever'in bir dizesi şöyledir:-

Özlem ki tutkunluktur bir başkasının özlemine
(Sonrası Kalır, SUÇTUR ÇOCUĞUN OLMAK)

Şair açıkça görmüş : özlemek, özlenmek istemektir.

27.

Özlem — sensin
— bütün, sen...

—Bütünüyle senin olmayan, özlemin de değildir çünkü : ancak, bütünüyle, tümüyle, sen olandır,
özlemin...

Özlemin, sensin—

28.

Özlem, öyleyse, yalnızca 'bencil' bir duygu mudur?

Özlemek, birisini ben'im yanında isteyip
bulamamaktan kaynaklanır; ama, istenen o'dur :
herhangi bir başkası —ben'im, yanında olduğumda
o'nunla yapmak istediklerimi yapabileceğim biri—
değil.
Ben'den kaynaklanır ama o'na yöneliktir.
Ben, o'nu duyarım, özlemde.

Gene de, kendi'm için istemekte değil miyim —
o'nu istiyor olsa'm da...

Hayır: *o*'nu istemem, isteyenin *ben* olmasından
daha önemlidir — zaten, duyguyu duyan *ben* olsa da,
duyguyu veren —içeriğini ve nesnesini belirleyen—
o'dur.

Özler'*im* — ama, *o*'nu...
O'dur, özlediğ'*im*—

29.

Özlem, yalnızlıkta birlikteliktir:-

Yalnızlıktır, çünkü özleyen (de, özlenen de) özlem
süresince yalnızdır(lar);
ama, birliktedirler aynı zamanda, çünkü
özlenen özleyence özlenmekte;
özleyen de, özleneni özlemektedir — özleyen,
"burada" yalnızdır; ama özlenen, yanındadır gene de :
özlenen olmakla, o da o "burada"dır.

Ayrıu şekilde, birliktelikte yalnızlıktır özlem:-

Geçmiş birliktelikten gelerek şimdiki yalnızlığa
ulaşmıştır; ama, gene, o yalnızlıktan çıkarak,
özleyenin özleneni 'yanına çağırması' yoluyla,
birlikteliği kurar — ya da hep yeniden kurar...

Özleyen, birlikte-yalnız; özlenen de
yalnız-birliktedir — bu süreçlerin karşılıklılığı yoluyla da,
özlem yalnızlıkta birliktelik / birlikte yalnızlıktır.

Özlem, uzaklığm ayıramadığıdır.
Özlem, uzaklıkta ayrılmamışlıktır.
Özlem, ayrılmamış uzaklıktır.
Özlem, ayrılamayan uzaktalıktır.

30.

Özlem, güzel acıdır:
Özlem, acılı güzelliktir:
Özlem, güzelliğin acılılığıdır.

Kişinin güzelliği ancak bir acı bedeli ödeyerek elde edilebileceği, eski bir düşüncedir — bu genel düşünce, özlem açısından, bir zamanlar elde edilmiş; şimdi, am olarak kalmış güzelliğin, kişiye, am olarak kalmış olmasından dolayı verdiği acıda, farklı türden bir örneğini bulur.

31.

Özlem bazen öyle olur ki, özleyen bile, özlemine ulaşamaz olur : öylesine yoğun olur ki, kendisini duyarı bile aşar — özlenenin bile üstünden aşıp, ötelere gider—

Özlem, kendinin de, özleyenin de, özlenenin de, ötesine geçer —

Özlem, bütün dünyayı kaplar —
ve görülmez kılar.

Özlem, dünyayı,
kaplar, ve,
siler

Yahya Kemal, ÖZLEYEN başlığım verdiği şiirini şöyle kurar:-

Gönlümle oturdum da hüzünlendim o yerde,
Sen nerdesin, ey sevgili, yaz günleri nerde!
Dağlar ağarırken konuşurduk tepelerde,
Sen nerde o fecrin ağaran dağları nerde!

Akşam, güneş artık deniz ufkunda silindi,
Hülyâ gibi yalnız gezinenler köye indi,
Ben kaldım, uzaklarda günün sesleri dindi,
Gönlümle, hayâlet gibi, ben kaldım o yerde.

32.

Özlem, bütün dünyamn grileşmesidir :
herşeyin renksiz bir arkaplan haline gelerek,
yalnızca o geçmiş rengin, bütün dünya içinde
tek renk olarak görülmesi —
bütün dünyaya ancak onun renk verebilmesi...

Özlem, dünyaya rengini veren griliktir.

33.

Özlem, batmış, ama aydınhğı hâlâ süren güneş gibidir —
bu yüzden akşamüstü saatleri, hüzün saatleridir.

Özlemin ayrılmaz ikiz kardeşidir hüzün
kendi kendilerini çelen iki duygu olarak, hep,
biribirlerini çekerler —

Özlem hüzünsüz edemez; her hüznün de,
şurasında burasında, bir özlem, gizli, durur,
kıpırdanır.

Özlem hüzünlüdür — hüzün de, özlemli.

Şule Gürbüz'ün **Kambur**'u da, *Günün en güzel saatleri akşam altı-yedidir diyordum ya* der; ama, ekler : *Sanıyorum bu da doğru değil* — O, *Sonbaharı... yani yaşamı[nı]; sahip olamadığı tek mevsimi[ni]... elinden kaçırmıştır* özlem ile hüznün buluştukları temeldir, bu.

34.

Özlemin tek bir düşmanı vardır : zaman...

Zaman, özlemin hem çekemediği —yoketmek istediği; en azmdan yoksaydığı—, hem de, kendisini yokeden; giderek, güçsüz kılan, tüketendir.

Özlemi, zaman üretir; ama onu tüketen de odur — zaman, kendi doğurduğu çocuğu, özlemi, boğazlar...

Zaman, özlemin Medusa'sıdır.

Özlem ile zaman arasındaki ilişkilere girdiğimizde, temelde, "ömür"ü ele almış oluyoruz 'yaşamın bir zamanı' olmasını; yani, 'sonlu' olmasını; yani, ölümü... — Felsefe de, bazı şeylerin 'zaman içinde' 'son'ları olmadığı düşüncesine —'bengilik' düşüncesine— sıkısıkıya bağlıdır. Bu yüzden, felsefede öyle noktalar vardır ki, ölüm —kişinin sınırlı ve sonlu bir yaşam süresinin olması—, bir açık olgu olmasına karşın, sanki, yadsınır. Bu bakış açısının yerinde olduğu yerler de vardır; bir kendini-aldatma olduğu yerler de...

35.

Özlem, özlenenin özleyenden ayrı geçirdiği zaman süreleri içinde oluşur; ama, bu süreler öylesine genişler, yayılır, derinleşir ki, özleyen için, sanki bütün —geçmiş ve gelecek— yaşamını kaplar:-

Özlem, genişler, yayılır, derinleşir; bütün bir yaşamı kaplar gibi olur — bütün yaşam gibi olur.

Özlem, geniş, yaygın, derin — yaşam (gibi)dir.

Özlem (gibi)dir — yaşam...

36.

Özlemin ne kadar güçlü olacağı, zamana ve uzama bağlıdır gerçi : özlenen özleyenden zaman ve uzam içinde ne kadar uzaklaşıyorsa, özleyenin özlemi de, düz orantılı olarak artar. Ara durumlar da vardır : zaman açısından kısa olabilecek bir ayrılık, uzam açısından büyük bir ayrılışın acısını, hafifletebilir; ya da, ters taraftan, zaman açısından uzunsa, uzam açısından ufacık bir ayrılış mesafesi, özlemin acısını keskinleştirebilir — ve, tersi...
Ama, öylesine temel bir sevgi; dolayısıyla ayrılıştaki bir özlem biçimi vardır ki, içeriği, biçimi ve yoğunluğu, özlenen ile özleyenin zamanda ve uzamda ne kadar uzak düştüklerine hiç bağımlı değildir:
Özlenen bir-iki kilometre ötede de olsa,
binlerce mil öteye gidecek de olsa —özleyen de,
onu bir daha ne zaman görebileceğini kestiremez
bir durumda da olsa—, aynı yoğunluk ve yakıcılıkla
canlıdır özlem : aynı acı yoğunluğuyla, aynı ateşle...
Özlem, zaman ile uzamı tanımaz
— en temel keskinliklerini yaratanlar onlar olsa da...
Özlem için zaman ile uzam, temelde, tanımadığı
en temel belirleyicilerdir.
Özlem, temeli olan, çok iyi tanıdığı zaman ile uzamı,
temelde, tanımamak ister — temelden yadsır,
zaman ile uzamın belirleyiciliğini.
Özlem, belirleyici temelleri olan zaman ile uzamı,
temelde belirlemez kılar—
Özlem, kendi temelleri olmalarına karşın, zaman ile uzama direnen istemdir — özlem, kendi temelleri olan zaman ile uzamın yokolmasını ister.
Özlem kendi temellerini yok-ister
— kendi yokoluşunu istediği gibi...

37.

Özlem için temel ölçülerden biri, özleyen ile özlenen arasındaki uzaklıktır : tabiî ki, bu uzaklık fiziksel (uzamsal) olarak ne kadar büyükse, özlem de o kadar büyük olur; ama, gene de, garip bir ilişki, özlenen özleyene uzamsal olarak çok yakın, ama, o anda, fiili olarak (zamanda) ulaşılamaz olduğunda, oluşur — özlem, sanki, genleşir, çeperlerini patlatayazar...

Özlemin yakınlığıdır, asıl, çekilmez olan —
uzakken neyse ne de; yakınken, çekilmez...

Özlem —uzak ya da yakın—
çekilemez
dir.—

38.

Özlem geçmişi silmek ister : özleyen ile özlenen arasındaki ilişki dışındaki bütün ilişkilerin olmamış olmasını —olmasının olmamasını— ister : özlemin içeriğini oluşturan anlam dışında —başka— hiçbirşeyin varolmuş olmamasını...

Özlem, yalnızca kendisi varolsun ister —
özlem yalnızca kendisini ister...

Özlem, yalnız, kendisi...

39.

Özlem, en çok yöneldiği olduğu halde, yarını siler; çünkü en çok önem verdiği, dündür — oysa, özlem, hep, şimdidedir:-

İşte, karışıp durur özlemin zaman bağlamı:-

Geçmişten çektiği, hep dopdolu bir güzelliktir; ama,
bu, onu şimdiye getirdiğinde, bir boşluk içinde yitip gider
— gelecekle ilgili tasarımında ise, ikisi birarada
durur : olanaklı bir doluluk ile olanaklı bir boşluk —
dopdolu bir varlık ile bomboş bir yokluk...

Özlem budur işte :
bomboş bir varlık ve dopdolu bir yokluk...

Özlem boş, var; dolu, yok...

Özlem — var-yok...

40.

Özlem hep bir boşluktan hareket eder; ama, önceleri dolu olmuş olan bir boşluktur bu — istediği de, sonra; sonraki zaman arahklarında, sürelerinde de —yeniden— dolu hâle gelmesidir.

Özlem, geleceğin geçmiş gibi olması isteğidir — ama, şimdi açısından, gelecekten önce, şu ânın, önceki —anımsanan— anlar gibi olması isteği; ve —olamadıkları için—, olmamaları —olamamaları—ndan dolayı, isteğinin boşa çıkması konusundaki, itirazıdır.

Özlem, şimdiye de itiraz eder, geleceğe de — tek istediği —şimdi ve gelecek için onayladığı— da, geçmiştir.

Özlem, geçmiş, şimdi olsun ister — ve bütün gelecek de, hep, aynı, geçmiş — ve gelecek...

Özlem geçmişin geçmemiş —ve geçmeyecek— olmasını ister.

Özlem geçmişi gelecek ister.

Nietzsche'nin "bengi dönüş" düşüncesi, en eski bilgelik biçimlerini yeniden ve temelden düşünmesinin yanında, kişinin yaşamı ile ölümü arasında kurulabilecek en köklü bağlantılardan birini de dilegetirir: Ancak ölümü olduğu gibi kabullenebilen, hatta, isteyebilen bir yaşam —bir "an"ında, bütün önceki yaşanmışları "haklandıracak"; onların hepsinin, hep yeniden, aym sırayla varolmalarını istetebilecek, "unutulmaz bir an" taşıyan bir yaşam— değerlidir — bu değer de işte, yaşamın sonluluğunu —ölümü— aşabildiği için; çünkü onu da, hep yeniden ve yeniden isteyebildiği için, "bengi"dir.

41.

Özlem, uzaktan, saatlerce zamanın ve kilometrelerce uzamın ötesine uzanıp
—yanıt alamayacağını bile bile— sorar :
"Şimdi, orada, yattın mı — rahat mısın?—
Uyu artık—"...
"Allah rahatlık versin——"...

Heidegger, "uzak" ile "yakın" arasında, kavranması zor bir ilişki kurar:-
Meinen wir Nähe, meldet sich Ferne.
("Das Wesen der Sprache, III", (1958) Unterwegs zur Sprache, 1975[5], S.209)

Çevirmesi de zor bir deyimleme:-
Yakını kastettiğimizde, uzak kendini bildirir.
Biz yakına yöneldiğimizde, uzak çıkagelir.
Yakına sesleniriz, çıkıp gelen uzak olur.
Biz yakını çağırırız; uzak, 'geldim' der.

Zor...

42.

Özlem geçmişin acı tadını da taşır:-

Geçmiş, özlem için, hep dolu, hep anlamlı, hep mutlu
olduğu halde, tam da o yüzden, boş, saçma, acılı
görünüverir birden — özlenen hep 'orada'dır; ama,
yabancılaşıverir, uzaklaşıverir, gidiverir birden —
anılar büzülür; özleyenin gözünde belirsizleşiverir
özlenen — bir katı bıkkınlık gelip yerleşir
o doluluğun, anlamlılığın, mutluluğun ortasına:-

Özlenen gitmiştir, gelmemektedir —
gelmeyecektir...

Özlem kalır yalnızca, özleyene—
Özleyene tek kalan, özlemdir:-

Özlem, tek kaldığımda, özlemdir, ancak—

Özlem, tek başınadır.

Özlem yalnızdır.

Yalnız : özlem...

43.

Özlem, yarın neler olacağını bilmeden,
yarın, hep, dün olmuş olanların —
bugün, olmasım, ister...

Özlem, zamanı, karıştırır, işte:-

Özlem zamansız olmak ister —
olur da...

44.

Özlem, hiçbirzaman başka türlü olmasını isteyemeyeceğini, herzaman, olduğu gibi istemeni, hep, sağlayan duygudur.

Özlem, bütün zamanları, herzamanı, hep olmayı isteyen duygudur—

Pekâlâ —ey Özlem Çeken— buraya dek de geldin; ne dersin sen de duyabiliyor musun, bu duyguyu — duyabilir misin?...

45.

Özlem, hep şimdide çıkar ortaya : beklemek;
ondan önce de, istemek, hep şimdide
gerçeklik bulan edimlerdir çünkü —
ben şimdi özlerim —özlüyorum— seni; istediğim
de, senin, şimdi, burada —benim 'bura'mda— olman...

Özlem, geçmişi geleceğe ve geleceği geçmişe
bağlayıp ikisini birden şimdiye katmak ister —
ikisini birarada; birden...

Özlem, birdenbire birşey — iki şeyi birden;
tek şeyi her bir birden — hep yeniden
ister ——

46.

Özlem, kişinin zamanı en iyi bilinçlendirdiği
temel duygudur : özlenenin geçmiş ile gelecek arasındaki
devinimi içinde, özleyen için, şimdi —özlenirken—
taşıdığı anlamlar ("dün buradaydı" / "yarın gelir belki"...),
birleşip, özlemin içinde yoğunlaşır ("keşke şimdi
burada olsaydı...").

Özlem, zamanın bütün —öncesiz-sonrasız—
yayılımını toplayıp, birleştirip, yoğunlaştırır : şimdide :
şimdi, özleyen özleneni özlemektedir —
bunun da, zamana, artık, 'tahammülü', yoktur.

* * *

Özlem, geçmişin de geleceğin de,
şimdi olmasını ister.

Özlem bütün zamanı şimdi ister.

Özlem zamanı kendisine ister.

47.

Özlem, zaman farklarının da ötesinde,
aynı ölçüde geçerli olan duygudur.

Özlem, zamanın etkileyemediğidir.

Özlem, zamansız duygudur.

Özlem, zamansızhğm duyulmasıdır
— ve, istenmesi

Özleme çare, ancak, tam zamansızlık olabilirdi :
özleyen ile özlenen arasında hiçbir zaman farkının
olmaması — ama, bu olanaksız olduğundan, özlem
hep yeniden doğar : zamana direnen; ama,
hep yeniden yenik düşen, özlem...

Burada, özlemin temel bir "istem" biçimi olduğu açıklık kazanıyor: "İstem"-in, birşeyi isteme anlamında, istenen yokken varolması, onu insanın 'tasarımlama' etkinliğine bağlıyor. —Özlem de, özleyenin özleneni 'yanında' istemesi olarak, onun hep bir 'tasarım'ına bağlıdır. — Özlemi en temelden kavramış düşünür olan Nietzsche'nin, ***Dünyayı İstem ve Tasarım olarak*** gören Schopenhauer'in 'çırağı' olması da, boşuna değildir...

48.

Özlemin garipliği,
özlenen tam da özleyenin "burada"sında belirdiğinde,
harlanması; oysa (bazen) özlenen özleyene düşünülebilecek
en uzak noktada göründüğünde, dinmesidir —
herhalde özlemek ile özlenmek arasındaki
düz/ters // uyum/çelişme yoluyla üretilen anlamdır
bu : kendi gidebileceği en uzak noktayı bilmeyen;
ama, ulaşabileceği en uç noktayı, isteyen, anlam —

Özlem, budur, işte : isteyen anlam...

49.

Özleyen, hep, durup durup, özlenenin geldiğini,
gelmekte olduğunu, şimdi, biraz sonra, handiyse
geleceğini kurar:-

Özleyenin, özlenenin bulunduğu yere akan tasarımları,
özleneni, alıp, sanki taşıyarak, geriye doğru,
özleyenin bulunduğu yere götürür.

Özlem, özleneni, özleyene, getirir.

Burada da, günlük dilin 'mantığı' içinde, "götürmek"/"getirmek" edimlerine —ve bunların "gitmek"/"gelmek" edimleri ile ilişkilerine— dikkat çekmek istiyorum birçok dilde dağınık duran bu ilişkiler, Türkçe'nin şaşırtıcı 'mantığı' içinde; ve daha 'sessel' düzeyde beliren 'akrabalık'larla, yerliyerinde, dilegelir.

50.

Özlem, dönünce bulunulacağı düşünülen mektuptur.

Özlem, dönünce bulunulacağı umulan mektuptur.

Özlem, dönünce bulunulacağı beklenen mektuptur.

Çok farklı üç edim — ama, hem bir 'mantıksal' dizi, hem de bir 'duygusal' sıra oluşturuyorlar: Birşeyin olanağını düşünmek; bu olanağm gerçekleşmesini ummak; bu gerçeklikle karşılaşmayı beklemek — bu da, 'istemek' ediminin oluşma aşamalarını belirtiyor gibi: Birşeyin olanaklı olmasını istemek; bu şeyin gerçek olmasını istemek; gerçekleşmiş bu şeyi elde etmek istemek...

51.

Özlem, sınırda olmaktır:-

İlkin, geçmiş ile gelecek arasında keskin bir 'kenar' oluşturan, şimdide:-

Geçmişten ağıp gelen anıların yoğunlaştığı;
aynı şekilde, gelecekten gelen —beklenen— yaşantıların
ağırlaştırdığı, şimdide : özleyen, özlenene,
şimdi, yönelirken, geçmişinden geleceğine
akıp giden anıları ve beklentileriyle,
şimdiyi yaşamaktadır.

İkincisi, şu anda yaşamakta olduğu şimdi içinde:-

Yeniden,
("everything I do, I do it for you")
yaşantıların üzerine üzerine geldiği, şimdide :
özleyen özlenene yönelirken, şimdi,
yaşadığı herşeyi, onun için yapmaktadır — artık,
yapabileceği herşeyin tek bir kişi için olabileceği —
o kişi için olmayan hiçbirşeyin de, artık, olmayacağı...
("All the way"—)

Üçüncüsü:-

Bütün hepsine dönüp bakmaktır : hepsini nasıl
istemiş olmak; nasıl, bütün, önceki, ikircikleri de
kabullenmiş ve yüklenmiş, olmak...

Özlem, yüklenir, bütün yükleri...

Özlem, yüklenmektir—

52.

Özlem, ayrılıktaki birlikteliktir —
bir o kadar da, birlikteki ayrılış...

53.

Özlem, ayrılışın sonucudur ya — işte : dayanamaz ona —
ayrılmış olmak, neredeyse (hayır : tam da)
inanamadığıdır, özleyenin : nasıl olabilmiş de
özlenen ondan ayrılmış, gitmiş, uzaklaşmıştır —
nasıl olabilir de, özleyen, şimdi, özlenenin yanında,
onunla birlikte, olmayabilmektedir — olmamalıydı
bu : olamamahydı —— olmamış olmalıydı —— olmamış
olmalı!...

Özlem, kendini doğurana —ayrılışa—, dayanamaz.

Özlem, dayanamayandır.

Özlem dayanamaz.

Nasıl, sevdikleri kişileri yitirmiş kişiler, "İnanamıyorum — hemen şimdi, oradan çıkıp gelecekmiş gibi geliyor", diyorlarsa — bunu da açıkça duyuyorlarsa... —Ya da, garip bir göz yanılmasıyla, gördükleri bir kişiyi sevgili ölülerine benzetiveriyorlarsa — bunun bir yanılsama olduğunu da açıkça bilerek...

54.

Özlem, dilektir:-

"Lütfen bu gece üşümesin—"
"Lütfen bu gece acılanmasın——"
"Lütfen bu gece rahat uyusun———"

Uzaklık-yakınlık konusuna Heidegger bir-iki yerde daha değinir. Gerçi burada ele alman konu açısından değil; "şiirleme" ile "düşünme" alanlarının "deme" alanındaki "komşuluk"ları üzerinde dururken, genel olarak uzak olma / yakın olma açısından, bunların (*Yakın-olan*'ın) *uzam ve zamanın dışında ve onlardan bağımsız* olduğunu söyleyerek, şu örneği verir:-

Tek başlarına duran iki kır evi —hâlâ böyle şeyler varsa—, tarlalar üzerinden bir saatlik yürüyüş uzaklıkta da olsalar, en güzel komşuluk içinde olabilirler; buna karşılık, iki kent evi, aynı sokakta karşıkarşıya olsalar ya da hatta birarada yapılmış da olsalar, hiçbir komşuluk bilmezler.

(*Ibid.*, S.210 : *Zwei einsame Bauernhöfe —so weit es sich noch gibt—, die für einen Gang über Feld eine Stunde weit auseinander liegen, können auf das Schönste benachbart sein, wogegen zwei Stadthäuser, die sich an der selben Straße gegenüberliegen oder gar zusammengebaut sind, keine Nachbarschaft kennen.*)

55.

Özleme ile bekleme —özlem ile bekleyiş— yapışık ikizler :
biri bir yana, öbürü öteki yana dönük, yönelik —
özlemin yönü özleyenden özlenene doğru;
bekleyişin yönü, beklenenden bekleyene doğru...

Ama ikisi de aynı yerde; biribirine bitişik...

56.

Özlemek ile beklemek arasında
garip bir bağlantılar ağı vardır:-

Bekleyenin bekleneni özlemesi ile, özleyenin,
özlenenin gelip gelmeyeceği konusundaki beklentisi,
bir bağlantılar yelpazesi içinde durur. Bunun iki
ucunda, iki kesinlik vardır : beklenenin geleceğinin; ve,
gelmeyeceğinin kesin olduğu, durumlar.

Bir uçta, bekleyen beklenenin geleceğinden eminse
—kişinin beklediğinin geleceği kesinse—
bir aydınlık kaplar özlemi :
umutlu, amaçlı, canlı...

Öteki uçta, bekleyen beklenenin gelmeyeceğinden eminse
—kişinin beklediğinin gelmeyeceği kesinse—
bir karanlık duygu olarak kalır özlem :
umarsız, çaresiz, bezgin...

Burada, durumun 'kesin' olması ile bilen kişinin 'öyle olacağmdan emin' olması arasında bir fark yoktur : Burada, "bilgi" açısından, "nesne", zaten, "özne"nin durumu ile çakışıktır — özlenenin ve beklenenin "olgusal" olarak gelip gelmeyeceği, zaten, özleyenin ve bekleyenin o konudaki 'bilgisel" konumu ile örtüşür — bekleyen onun gelmeyeceğinden 'emin'se, beklenenin gelmeyeceği de 'kesin'dir; ve, ters taraftan, bekleyen beklenenin geleceğinden 'emin'se, gelir o da, 'kesin'likle...

Bu ender bilgisel-varlık ('epistemo-ontolojik') durumu için, Hegel şöyle bir düşünceyi temellendirir (**PhG**):-
Tin için belirleyici olan, kendisine ne olduğu değil, kendisine olanı ne bildiğidir.

Ondan önce de Epiktetos durumu saptamıştır (**Enkheridion**):-
İnsanları tedirgin eden, şeylerin kendileri değil, tasarımlarıdır.

Yakın zamanlarda da bu saptamayı Camus ve Kuçuradi alıntılamışlardır.

Özlemin nesnesinin o anda —ona yönelinildiği; 'nesne edinildiği' sırada— 'orada olmayan' 'birşey' olması düşünülürse, anlaşılır ki, özlenen, özleyen için yalnızca bir tasarımdır: Gerçi, geçmiş yaşanmışlardan gelen bir kesinlik, anılar olarak, özleyenin bilgisel durumuna katılır; ama, bunlar da, eninde sonunda, anımsananlardır yalnızca; çünkü, özlenen, o anda —özlemin bilgisel oluşumu sırasında— 'orada', 'nesnel' olarak, yoktur — özleyen, özlenen ile birlikte, 'nesnel' olarak —ama hep geçmişte—, ne çok şey yaşadığı konusunda; hem yanlış anlamış hem de yanlış anımsamış olarak, ne çok yanılabilmiş olacağını da bilir...

Buradan da, bilginin, kişinin yaşamında genel olarak taşıdığı önemin hem büyüklüğü hem de ne denli sorunsal olduğu, açıklık kazanıyor: Kişinin yaşamında en önemli yeri tutan 'bilgi nesneleri', yalnızca kendi kurduğu, ve 'yeniden-kurulmuş' nesneler olarak bile, 'tasarım'ı olmaları 'istenen' gerçek durumlara 'uygunluk'ları, en hafifinden 'sallantılı' olan nesnelerdir.

Bu bilgisel durum, bazen —hatta, sık sık—, dolaysız bir bilgisel 'ulaşma' nın olanaklı olabileceğinin düşünüldüğü durumlarda bile ortaya çıkabilir — iki kişinin, 'yüzyüze iletişim' içinde oldukları durumlarda, bile...

57.

Özlem, sana, yalmzlığının değerini de öğretir,
yakıcılığını da...

58.

Özlem, yakıcı değerdir
— yanmanın değerliliği...

Özlem, yalnızlığın yakıcılığında yaşanan
değer
dir

59.

Ey Özlem Çeken —
yalnızlığını b e s l e...

60.

Nasıl, gelmeyeceğini bildiğini beklemen
"bilgelik sevgin" ise, geleceğini bildiğini beklemen
de, sevginin kendisidir—

İşte——

Man's love follows many faces,
My love only one face knoweth;
Towards thee only my love floweth,
And outstrips the swift stream's paces.
Were this love well here displayed,
As flame flameth 'neath thin jade
Love should glow through these my phrases.

İnsan sevgisi düşer birçok yüzün peşine,
Benim sevgim yalnızca tek bir yüz bildi;
Yalnızca sana akıyor sevgim,
Ve hızlı nehrin önüne geçti.
Bu sevgi burada iyi serimlenmişse,
İnce yeşim altında alevlenmiş alev gibi
Sevgi pırıldamalı bu tümcelerimin içinde.

Pound, **Canzoni** 1911, CANZON, II.

61.

Özlem, kendisine de karşın; kendisini de ortaya çıkaran
durum dahil, bütün kendi durumlarını onaylayan
durumdur : "Hepsini aynen / yeniden / gene /
bir kez daha / istiyorum" diyen duygu...

Hernekadar, o duruma gelmesinin, geçmişinde
yaşadıklarıyla ilgili koşullarından birçoğunu
başka türlü istese de:-

Özlem, kendini başka türlü; ama, tam da öyle,
isteyen duygudur.

Özlem, kendisini, tam da olduğu gibi isteyen
duygudur : şu anda, hiç de olduğu gibi olmayan;
ama, hep, olmuş olduğu gibi olan...

"Keşke"nin anlamı, özlem ile pişmanlık arasında bir bağlantı kurar gibi — ama bu, temelde, bir karşıtlıktır: Özlemin "keşke"si, "Keşke herşey hep eskisi gibi olsa" derken, pişmanlığın "keşke"si; "Keşke eskisi gibi olmasa" der.—
Düşüncesinde özleme çok temel bir yer tanıyan Nietzsche'nin, aynı zamanda "*amor fati*"nin düşünürü olması; dünyaya karşı en büyük itirazları geliştirirken, aynı zamanda varlığı —varoluşu; yaşamı— bütünüyle onaylayan bir düşünür olması; kişinin, bütün acılarıyla, "yazgısını sevmesi" gerektiğini öğretmesi, hiç de çelişik değil.

62.

Özlem, boş avuntuyu reddeden bilinçtir : ayrılışm acısını,
ılımlandırmaya çalışmadan, olduğu gibi yüklenen
bilinç — ne kendini aldatmaya ne başka birşeyle
acısını hafifletmeye; 'teselli'ye yönelir : olduğu gibi
kabullenir acıyı — özlenen gitmiştir; şu anda, yoktur;
yarm da ne olacağı belirsizdir —— pekâlâ,
öyle olsun!...

Özlem, katlanmasını bilen duygudur —
katlanabilen duygunun bilinci...

Özlem, katlanan bilinçtir.

63.

Özlem çeken, daha, neler çektiğinin
farkında bile değildir — çekeceklerinin:-

Ayışığım üç sokak lambasma;
kıyısız denizi bir bardağa;
batmış güneşi bir sıgara ucuna,
çekeceğinin...

Özlem, çeker — çektirir...

64.

Özlem, Bahar başmda esip geçer gibi görünen
kar fırtınasıdır; ama, sanki, her bir tanesi donup
kalacak, hiçbirzaman erimeyecek gibidir:-

Özlem, gelip kalır : özleyen özleneni
yeniden görebilene dek, herşeyi kaplayan, aklaştıran
tipi gibidir : bastıran, görünmez kılan

—gelir, ve, kalır—
gelen, ve, kalan...

65.

Özlem, bir ses işitmeyi istemektir temelde :
diri ve canlı bir ses — bu, aslında, özleyenin
istediklerinin yalnızca küçük bir parçasıdır —
bir simgesi yalnızca, sanki; ama, özlenenin
bütün kendisi olarak özleyeni beklediğinin simgesi
—imgesi—imi— olarak, bir tür rahatlama verebilir,
özleyene : özlenen, oradadır, vardır, onundur...

Özlem, işitilmek istenen bir sestir.

Özlem, bir, sestir —
karanlıkta yağan yağmur
gibi...

Özlem, kalabalık içindeyken, bir an, susup, dinlediğin dere şırıltısıdır.

66.

Özlem, küçük çıtırtılarla ıslanan boş sokaktır.

67.

Özlem : bir yanına birşeyler yazılmış bir katlı kağıdın yırtılmış yarısındaki boşluk, gibi...

68.

Özlem, kıpırdamadan duran perde kıvrımıdır.

69.

Özlem, esintiyle kıpırdanan perdedir.

70.

Özlem, pencerenin buğusunda oluşarak aşağı doğru süzülen damladır.

erhan eylik'in GÖZ adlı metni (MORKÖPÜK, 5/6, Aralık 1985, 'OYUN' Özel Sayısı, ss. 104-106),

Yol yol akıp birleşen, birleşip akan damlalar...

diye başlar;

Yağmur duyulmakta... Eski bir şarkı yağmakta...
Göz göz akıp birleşen, birleşip akan damlalar, gizin sırlı yollarını ortaya çıkarırcasına süzülmekte alt kenara.
Gecenin söküğünden bakmakta göz damlacığa. Zaman çürümekte... Kuruyup dökülmekte...
Akmakta göz
akmakta
bitimini yaşayan yağmur.

diye sona erer.

71.

Özlem, çiçek yaprağının kurumuş büyüme noktasıdır.

72.

Özlem, epeydir açılmamış kavanozun kapağı üstünde birikmiş tozdur.

73.

Özlem, pencere pervazında kalmış sinek ölüsüdür.

Özlem, şimdi, alt ucunu kavrayarak soğukluğunu duyduğum kalemdir.

74.

Özlem, söndürülmüş mumdur.

Özlem, yakılamayan mumdur.

Özlem, yanmayan mumdur.

Özlem, mumundur.

Özlem, mumumdur —

Ama, bir o kadar da:-

Özlem, hep yeniden yakılan mumdur.

Özlem, sürekli yanan mumdur.

Özlem, benim, mumundur —

Özlem, senin, mumumdur.

Bir mum yaktığında, bir süreç başlatırsın — ama yürüyüşü senin elinde olmayan bir süreçtir bu; artık, kendi oluşma biçimini izleyecek, senin elinde olmadan da, zaman içinde, varması gereken noktaya varacaktır:-

Mum, önce, bir noktaya kadar, kendi doluluğu içinde, güçlü güçlü yanar; ama yanışında belirli dengesizlikler oluşunca (ki, kaçınılmazca oluşur bunlar), çeperini delip, eriyik maddesini dışarı akıtıp, fitilini yakıp küçülterek, söneyazar — önlem düşünürsün alır, kenarlarını düzeltir, bir madeni kutunun kabını ters çevirip, içine koyarsın — ama, boşunadır bu da çünkü kendi süreci içinde oluşturduğu dengesizlikler sürmektedir — çeperleri tam düz değildir; içine koyduğun kabın belirli bir eğimi vardır — gene, akar dışarı, eriyik madde kabın içinde yayılır; kap ısınır; dibine varmış fitil, artık, her türlü biçimi yitirmiş maddenin son kalıntıları içinde, ucu ucuna, yanıyordur — sönmesi yakın ve kaçınılmazdır.

Şimdi yapabileceğin tek şey, kap içinde kalmış eriyik maddeyi bir kenarında biraraya getirip, muma benzer bir biçime sokarak, dibine dayanmış fitile biraz daha süre tanımaktır — ama artık bilerek
mumun, sönecektir.

Elinden birşey gelmez — hep müdahele edersin; dersin, şöyle, şuraya toplasam — şöyle, şu biçime soksam; şöyle, bir köşede, sürebileceği bir konum bulsam — şöyle... —— Boşunadır madde tükenmeğe yüztutmuş; güdük fitil de, dibine dayanmıştır—

Ama sönmez bir türlü : fitili yok denecek kadar kısa; maddesi de, dikkatle belirli bir açıda tuttuğun kabın bir köşesinde, ancak küçük bir oyuk olarak kalmış; oysa alevi, eski canlılığından —sanki— hiçbirşey yitirmemiştir.

Sönemez bir türlü — sen de, sonunda, gücünü toplayabildiğin bir anda, kendin üfleyip söndürürsün onu.

Mumun, söner.

75.

Özlem en alt düzeyine indiği zaman bile, direngen bir
ateş olarak sürdürür yanmasını:-

Özleyen, özleneni ancak çok uzun bir zaman süresi sonra
görebileceğinden, bütün arada akıp geçecek zaman,
sanki tek bir anda, özleyenin kafasına —özleme— dolar
— sonra da, boyuna yineleyip durur kendini:-

Özleyenin özlenene yeniden kavuşması,
'şu kadar' zaman alacaktır ya — bu, özleyen için,
arada geçen yaşamının her bir anında,
yeniden ve yeniden biriken kocaman bir toplamdır
—boyuna toplanan ve biriken bir toplam...

Özlem, boyuna, toplanır, birikir.

Özlem, biriken toplamdır.

Özlem, toplanıp birikir—

Özlem, toplam birikim
dir.

76.

Özlem, kendi kendisini çoğaltan bir duyumsama biçimidir : özlenenin eksikliğinin duyulması, özlemin hep daha güçlü bir biçimde duyumsanmasma yolaçar — özleyen, özleneni yanında bulamadıkça, onu hep daha güçlü bir biçimde yanına çağırır — özlenenin eksikliği arttıkça, özleyen için 'mevcudiyet'i de artar:-

Özlem, yokluğun küllerinden varlığın ateşini yakar.

Özlem bu yüzden yakıcıdır.

Usta Eckehart da, gerçi özlemin kendisiyle dolaysız olarak ilgili olmayan; ama temelini kavramış bir noktada, şöyle der:-

İnsan bin yıl bile yaşasa, gene de, kendine kattığı sevgiyi sürekli çoğaltabilir.

(Büttner 1938, S.54

Lebte der Mensch auch tausend Jahr, er könnte immer noch zunehmen an Liebe.)

77.

Özlem, bütün öteki duygulardan bir ölçüde pay alır,
onların şu ya da bu yanıu içine katar; çünkü,
özleyen ile özlenenin geçmiş birlikteliklerinde yaşanmış
duygular — demek ki, özleyenin bütün duyguları—
özleyen özleneni tasarımında çağırınca, depreşip,
harekete geçip, katılırlar, özleme.

Özlem bütün duyguları taşır — onların bir özetidir.

Kişi bütün duygularıyla —duygusallığının bütünlüğüyle— yaşamadığı ilişkiler kurduğu kişileri, özlemez : kısmî ya da eksik ya da gelişigüzel bir duygusallıkla yaşanmışlar, özlem konusu olmazlar.

78.

Özlem bütün öteki duygulardan pay alır ya; işte,
garip ama, mutluluktan da alır:-

Özlem çeken, bir an, özleminin en yoğun olduğu bir
anda —gelecek, özlenen açısından birdenbire
belirsiz hâle gelmişken— garip bir mutluluk duyar :
bütün belirsizliklerin önemsizleştiği; içini dolduran
bir yücelmeyle, dünyanm en güzel duygusunu
duyduğu duygusunu duyar.

Ama bu, özlediği ile birlikte geçmişte yaşadığı
bir güzelliğin şimdiye 'yansıması' değildir yalnızca:
O anda, orada —üstelik özlenen, yeniden,
gitmişken; ayrılış, soğuk bir yük gibi omuzlarına
çökmüşken— kavrayıverir mutluluk özleyeni :
özlemi içini delip oyarken, sanki,
ılık bir mut akıntısı sızıverir içeri—

Özlem, mutlu acıdır.

Özlemek, çekilen acılılıkta mutluluğu yaşamaktır.

Ne mutlu, özlem çekene!

79.

Özlemden çıkan mutluluk, garip bir mutluluktur :
bir an gelir, şöyle hisseder özlem çeken kişi :
ben buradayım; o, orada —
ama ben oradayım da;
o da, burada da...

Bunu, özleyen gibi özlenen de hissediyorsa, o anda, mutluluk, kurulur — karşılıklı; ve, birlikte...

80.

Özlem, en yoğun mutluluk ile en derin acının orta noktasıdır:-

Özleyenin özlenen ile daha önce yaşanmışlardan gelen anıları, yoğun bir mutluluk taşır özleme — ama, öte taraftan, özleyenin özlenen ile şimdi yaşayamadıkları, derin bir acı getirir ona.

Özlem, mutluluk ile acınm, ortasıdır—

Özlem, acı mutluluktur—

Özlem, mutlu acılılıktır...

Duygularla en çok uğraşmış filozoflardan biri olan Spinoza, özlemi (*Desiderium*) bir "hoş duygulanım" (*Laetitia*) mı, yoksa bir "nahoş duygulanım" (*Tristitia*) mı saymak konusunda ikircikliydir — tanımını vereyim:-

Özlem, bir şeye sahip olma istek ya da arzusudur; öyle ki, o şeyin anısıyla güdülenir; ama, aynı zamanda, arzulanan şeyin varolmasına ketvuran başka şeylerin anısıyla, sınırlandırılmıştır.

(Ethica, Pars III, xxxii)

Spinoza, özlemin anılar ile temel bağlantısını ve taşıdığı çatışmayı kavramış; ama, özlemi, hoşlanılan 'şey'in anısı ile o anda orada olmamasının birlikteliğinden çıkan olumsuz bir duygu sayarken, bunu, hoşlanılmayan bir şeyin o anda orada olmamasından çıkan olumlu duygunun karşısına koymuştur.

Belki, bir 'şey'i özlemek ile bir kişiyi özlemek arasında fark yapsaydı, farklı düşünürdü. — Çünkü, Spinoza için örneğin "sevgi" de, *bir dış nedene bağlanmış hoş duygulanım*dır (ibid., vi). Bir 'şey'i sevmek ile bir kişiyi sevmek arasında, yalnızca sevenden —"duygulanımı duyan"dan— hareket edilirse, fark yapılamaz. (Bu söylediklerimden Spinoza'nın 'eksik' kaldığını düşündüğüm anlaşılmamalıdır: Spinoza'nın bakış biçimi, kendi çerçevesi içinde, 'tam'dır.)

Ancak, belki şu eklenebilir: Birşeyi sevmek de ancak bir kişiyi sevmek yoluyla olanaklıdır — özleme; dolayısıyla, sevgiye eşlik eden nesneler de ("hatıra"lar), ancak bir kişinin bir kişiyi sevmesinden aldıkları 'pay'la, özlem nesnesi olarak, sevginin simgeleri —taşıyıcıları— haline gelebilirler.

Bu durum, geçmişte kaldığı halde hâlâ değer verilen durumların simgeleri olarak tutulan, korunan, hep yeniden görülmek istenen 'özlem nesneleri'nde ("andaç"larda, "armağan"larda, "hediye"lerde; hatta, kişiye öteki kişiden, hiçbirşey 'amaçlan'madan, yalnızca rastlantısal olarak 'geriye kalmış' alelade bir nesnede) açıklık kazanır: O durumlar, onlara değer veren kişi için, başka —şimdi yitirdiği, artık ulaşamadığı, şu andaki konumları da belirsiz duran— kişi(ler) ile yaşadığı durumlardır, hep ancak kişilerdir, hep, özlem konusu olanlar; dolayısıyla da, özlem nesnesi olan 'şeyler' de, ancak özlem konusu olmuş kişilerden 'dolaylanarak' kazanabilirler, özlenen olma niteliklerini.

Bu yüzden, Spinoza'da, tarihsel konumu açısından (eleştiri olarak değil) eksikliği duyulabilecek birşey, genel olarak insanı; "ruh"u düşündüğünden, "kişi" kavramına yeterince yaklaşmamış olmasıdır. Bu adımı, ondan da yararlanarak, Nietzsche atacaktır.

81.

Özlem, dışarıda bırakılmışlık ile uzaklaştırılmışlık duygularını içerir : özleyen, özleneni ister ve beklerken, istenmediği ve gelinmeyeceği duygusunu duyar — özlenen, başka bir yerde, onsuz, olmaktadır...

Güneş batmıştır — karanlık çökmektedir...

Özleyen de, özlenen de, dışarıda ve uzakta
dır
lar...

82.

Özlem, özleyenin özlenenin şu anda ne yaptığını —
ve, kendi ne yapacağını, bilememesidir...

83.

Özlem ile kıskançlığın ilişkisi de sorgulanabilir:-

Bilgisel açıdan, belki bunlar,
biri bilememekle; öteki kurmakla,
aynı noktaya getirilebilir : özleyen özlenenin
şu anda nerede —kim(ler)le— olduğunu bilmemekten
dolayı; kıskanan da, kıskandığının
şu anda biryerde —birisiyle— olduğunu, kurmaktan
dolayı,
özleyen — kıskanan/dır:-

Özleyen, kıskanır da...

Kıskanan — özlüyor mudur?

Özlem — kıskançlık
nudır?

Bunu bir-iki soruyla geçiştirmemeli gerçi sevgi ile kıskançlık arasındaki —gergin, ters, garip— bağlantı, konumuza dolaysız olarak girmiyor; ama, özlem ile kıskançlık arasındaki bağlantıyı gözardı edemeyiz, burada:-

Kıskançlık çok ağırlıklı bir yer tutar özlemde — şuradan belli : özleyen, özleminin gerektirdiği bilgisel konuma — yani, özlenenin, her an, nasıl, nerede, ne durumda —ve kim(ler)le birlikte— olduğu bilgisine (bu, bazen yalnızca bencillik sonucu istenen bilgisel konuma) sahip olabilseydi, kıskanmazdı hiç — yalnızca, özlenenin yanında olmaması kadarıyla, özlerdi onu.

Demek ki, şöyle bir bağlantı da olanaklı: Özleyen, özlenen ile ilgili kıskançlıklarını içinden ayıklayabildiği kadarıyla, ancak, özleminin asıl anlamına ulaşabilir — bu da, ona, sevgisinin içinde 'bencilliğin' ne ölçüde yer aldığını gösterebilir çünkü kıskançlık, özlemin —ve, sevginin— bozuk (yani, ben-merkezciliğe dayalı, dolayısıyla tek-yanlı) bir biçimidir.

84.

Özlemde neşe de olabilir mi peki, bütün öteki duygulardan pay aldığını söylediğime göre?...

Evet — vardır: Neşe de vardır özlemde — nasıl, eskilerin "saadet"i "hasret"ten sonraki "halvet" beklentisinde odaklaşan bir duygu bileşimi idiyse, özlem de, hep bir mutluluk —mutlanma— beklentisi olarak, acılılığı içinde garip bir neşe barındırır : güzellik, olanaklıydı; bir kez, gerçek oldu, gerçeklendi — bir kez daha, olabilir — olmalıdır...

Gelecek belirsizliğin verdiği acıya karşılık, geçmiş kesinlik —özleyen ile özlenenin geçmiş gerçekliklerinde yaşanmış güzellik—, özleme, katılır; ona, sanki, hoş bir koku katar — olmayacak uzaklıklardan şimdiye uçup gelen bir koku : esintili, ışıltılı bir denizkıyısından; ya da, dingin, serin bir ormandan, gelen bir koku...

Özlem, uzaklıklardan şimdiye ulaşan neşedir.

Buradaki "neşe", "*frivolity*" değil, "*Heiterkeit*"dır; bir 'hafiflik' değil; ama, bir 'hafiflemişlik' — belki o da değil; belki "*Freude*"...—Heidegger, Hölderlin'in HEIMKUNFT (SILAYAVARIŞ) ağıtını çözümlerken, "neşe" sözcüğünün geçmediği tek bentin, neşeyi *dolaysız olarak dilegetirdiği*'ni saptar.

Gene Heidegger, Stefan George'un DAS WORD (SÖZ) başlıklı şiirini (ikinci kez) yorumlamasında ("Das Wort", 1958, *ibid.* SS.235-36), şiirde geçen "hüzün" üzerinde dururken, neşe ile hüzün ilişkisinin bir karşıtlık sayılmasını eleştirerek şöyle der:-

Oysa neşe ne denli neşeliyse, içinde uyuklayan hüzün de o denli arıdır. Hüzün ne denli derinse, içinde susan neşe de o denli yüksek sesle çağırır. Hüzün ve neşe birbirlerinin içinde oynaşırlar. İkisinin biribirlerine seslenerek uymalarını sağlayan oyunun kendisi de, uzağı yakın ve yakını uzak kılan acıdır. Bu yüzden, ikisi, en yüce neşe de en derin hüzün de, her biri kendince, acılıdır.

85.

Özlem ile acı arasmda da garip bir ilişki vardır:-

Özlem, fazlaca güçlü olunca da acı payı yükselir, azalmaya yüztutunca da — özleyen,
çoğalan özleminin acısmı da çeker;
özleminin azalmakta olmasmm da...

Özlem, çok da olsa, az da;
hep, acılıdır.

Burayla nasıl bağlantı kurduğumu bilmediğim bir anlamda, Nietzsche'nin defterine yazdığı bir düşünceyi notetmişim:-

'Varoluştan artık acı çekmeme'nin acısını çekmek olarak çekilen bir acı, ancak iki biçimde giderilebilir : ya, çabuk bir ölümle; ya da, uzun bir sevgiyle.
(Tam yerini bulamadım; ezbere yaptığım çeviri de, bozuk olabilir— — sonradan bir yer buldum; ama bu, ilk okuduğum yer olmayabilir:-

Zwei Wege giebt es, vom Leid euch zu erlösen : den schnellen Tod und die lange Liebe.
(KGW VII 12 [16])

İki yol vardır, sizi acıdan kurtarabilecek : hızlı ölüm ve uzun sevgi.)

Belki, burada, en azından yukarıda sözü edilen iki olanağın birleştiği nokta açısından, ayrılan sevgililerin, özleme dayanamayarak intihar etmeleri, düşünülebilir.

86.

Özlem bütün öteki duygulardan
—anılarından, ilişkilerinden, 'iş'lerinden geri çeker
kişiyi : özleyen kişi için tek bir duygu vardır artık —
tek bir anı dizisi, tek bir ilişki, tek bir 'iş'...

Özlem tek bir düzeye indirger özleyeni gerçi; ama bu,
özleyen kişinin bütün benliğinin odak noktasıdır
aynı zamanda — kişiliğinin bütün oluşturucu ögelerinin
toplandığı toplam...

Özlem kişiyi kendine —geri— toplar.

Örneğin, özlediği ile yeniden buluşacağı bir yere, —onun onu bekleyeceği yere— belirli bir gün, belirli bir saatte, tam zamanında —onun bekleyeceği zamanda— gitmek, kişinin tek temel 'iş'i hâline gelebilir — bunu bir 'iş' olarak isteyebilir kişi...

87.

Özlem, özlediğinle ilgili herşeyi unutsan da,
özlediğini unutamamandır : özlediği'ni, ve,
özlediğini — özlemekte olduğunu...

Özlem, ol'duğun
dur.

Özlem ol'ur
sun.

Ol
dun.

Özlem
ol—

88.

Özlem, hep, kendisini duymak zorunda olan duygudur:-

Öteki duygular, duyulduklarında, hep,
duyan ile duyulan arasında bir ayırım getirirler —
şu duygu, şuna duyulur, şununca duyulmuştur;
oysa, özlem, her ortaya çıkışında, özleyen ile özlenenin
buluştukları, birleştikleri, ayırdedilemedikleri
bir noktada —tabiî ki özleyence— duyulur; ama,
özlenen de "burada"dır — "burada" olmak
zorundadır, özlemin doğması için —
zaten, işte, çoktan, gelmiştir ——
"burada"dır bile...

Özlem "şimdi"deki "sen"i, sonsuzluğa taşıyan
tasarımdır—
özlemdeki "sen", "şimdi"de bengidir —
çünkü, "şimdi", "burada"dır
— hiç gitmemiştir zaten...

Nasıl anlayabilirim, biraz önceki — biraz; ne : — kaç saat; ne önemi var — biraz önce; şimdi —— şimdi, sen : sen-şimdi...

Du fühlst, daß du Abschied nehmen wirst, bald vielleicht — und die Abendröthe dieses Gefühls leuchtet in dein Glück hinein. Achte auf dieses Zeugniß : es bedeutet, daß du das Leben, und dich selber liebst und zwar das Leben, so wie es bisher dich getroffen und dich gestaltet hat — und daß du nach Verewigung desselben trachtest. non alia sed haec vita sempiterna! *Wisse aber auch! — daß die Vergänglichkeit ihr kurzes Lied immer wieder singt und daß man im Hören der ersten Strophe vor Sehnsucht fast stirbt, beim Gedanken, es möchte für immer vorbei sein.*

Öyle bir duygu duyarsın ki, çekip gideceksindir, belki de çok yakında — bu duygunun akşamkızıllığı, pırıltısını senin mutluluğunun içine saçar. Dikkat et bu tanıklığa : yaşamı, ve kendini, sevdiğin anlamına gelir o; hem de, tam olarak, şimdiye dek başmdan geçmiş ve seni biçimlendirmiş hâliyle, bu yaşamı — onun bengileşmesine çabaladığın, anlamına... *başka olmasın bu sonsuz yaşam!*
Şunu da bil ama — geçip-gidicilik kısa şarkısını hep yeniden söyler ve kişi ilk benti işitir işitmez, özlemden öleyazar, yaşamm sona ererek sonsuza dek yitip gideceği düşüncesiyle.

Nietzsche
KGW, V 15 [54]
Güz 1881

89.

Özlem (buraya dek gelmesi gerekliydi herhalde—)
sevgi ile de bağlantılıdır, tabiî ki; oysa, gariptir,
sanki sevgi olmadan da olabilir gibidir :
sevgi varken de, yokmuş gibi...

Özlem ile sevgi —nasıl bir ilişki— bir bağlantı?...

Zorunlu —ama ne olduğu bilinmeyen...

— Özlediğini seviyor musundur —
sevdiğin midir özlediğin — hangisi?...

Özlemeden sevebilirsin —belki—; ya,
sevmeden özleyebilir misin?
— sevmediğini özleyemez misin
— sevdiğini özlemeyebilir misin?

Sevdiğinden dolayı mı özlersin;
yoksa özlediğin için mi seversin?...

Belki, ikisi de — belki, fark yok
mu?

Ne dersin, Özlem Çeken?...

90.

Özlem ile sevgi arasındaki bağlantı konusunda temel bir yanılgı, özlenen —sevilen— özleyenin —sevenin— yanında olduğu sürece —özleyen ile özlenen; yani, seven ile sevilen— yanyana oldukları sürece, özlemin ortaya çıkmayacağı —ya da dineleceği— yollu:-

Oysa özlem, sanki, sevenden de, sevgiden de, sevilenden de, bağımsızdır : onların olup olmamaları —biribirinin yakınında ya da biribirinden uzakta olmaları— hiç farketmez — sanki, özlem sevgiden değil; tam tersi, sevgi özlemden doğarmış gibi...

Bu savlanınca şöyle bir itiraz gelebilir:-

Kişi sevmeden —sevmediğini— özleyemeyeceğine göre; koşul olma açısından, sevginin özlemden önce gelmesi gerekir. — Ama burada "önce"lik yanlış anlaşılmış olur: Özlem, gerçi, özlenen açısından, sevilmeyi koşul kılar; ama, belki, sevgi de, sevilenin sevilmesi için, özleyen açısından, *o* kişiye "önceden" duyulan bir özlemi gerektirir.

Burada da, bu kez şöyle bir itiraz gelebilir:-

O durumda, özleyenin seven olarak yöneldiği kişi, sevmeden önce özlediği birisi olarak, sonradan sevdiği kişi ile çakışmayabilir — yani, özleyen ya sevmediğini özlemiştir —özlemektedir—; ya da sevilen ile özlenenin aynı kişi olmaları bir rastlantıdır: Yani, özleyen ya özlediğinin sevdiği olduğu konusunda; ya da, sevdiğinin —*o*— özlediği olduğu konusunda, yanılıyordur — ya da, kendini aldatıyor...

Bu itiraza da yanıt şu:-

Özleyen, özlediğini —ister 'önce' ister 'sonra'— "gerçekten" sevdiğini ancak özleminden çıkarak, onun bilgi temeli üzerinde, bilebilir — sevgisini ancak özlemiyle bilinçlendirebilir:-
Ancak özlüyorsa, seviyordur — ve tersi; yani, aynısı...

91.

Özlem ile sevginin temel ilişkisi, özleyenin aynı zamanda özlenen; özlenenin de aynı zamanda özleyen olduğu durumlarda belirir:-

Orada, özlemin bu ikili-karşılıklılığı, yoğunluk olarak ne kadar eşit düzeydeyse, o iki kişi arasındaki sevgi de o kadar büyüktür.

Uç durumda —tam eşitlikte—, özlem ile sevginin nitelikleri çakışır : özlemek, sevmektir; sevmek de, özlemek — aralarında da bir fark yoktur...

Bu durumun uygun bir nitelemesi, biribirini seven kişilerden birinin öbürüne "Beni başkalarına bırakıp gidebilir misin?" sorusunu sormasında görülebilir böyle bir özlem durumunun ikisi için de dayanılamaz —yapılamaz— olması, sevginin de aynı düzeyde yer aldığını gösterir.

92.

Özlemde sevgi yansır tabiî ki; ama nasıl :
Özleındeki sevgi, iki yanlı olarak —ileri-geri;
bu yandan o yana / o yandan bu yana— yansır :
temelde bir bütün olarak alınma / bir bütün olarak verme istek(lerinin karşılıklılığı)dır özlemdeki sevgi :
kendi(leri)ni bütünüyle yerleştirecek(ler)i bütünler —
bütün(lük)ler...

Özlemin sevgi yansısı, ya, bütündür; ya da, hiç...

Özlemin sevgiden istediği, ya, herşeydir; ya da hiçbirşey...

Özlem sevgiden herşeyi ister.
Özlemdeki sevgi, herşeydir — ya da,
hiç...

Özlem : sevgi
— her / ya da / hiç —

93.

Sevgi, özleminin 'kaynağı' değil;
özlem, sevginin 'ölçü'südür.

Sevdiğini bilmen, özleyebilmen
dir.

Ancak özlediğini bildiğin, seve
bildiğindir — sevdiğin
dir.

Özlem, sevgi, değil;
sevgi, özlem
dir.

Bu düşünce şöyle de dilegetirilebilir: Ancak önceden özleyebilen, sonradan sevebilir. — Felsefenin, hiç ulaşılamayacağı bilinen birşeye ulaşmağa çalışmak olarak belirlenen en eski anlamı, burada da beliriyor : Felsefe bir '*theoria*' olmadan önce bir '*praksis*' ise, işte, bir özleme etkinliğinden doğan bir düşünselliktir — felsefe yapan, önce —özlemini— yaşar, sonra —sevdiği üzerine— düşünür...

94.

Özlem sana öteki duygularının ölçüsünü ve derecesini açıkeden duygudur — neyi nasıl ve ne kadar istediğini; kimi nasıl ve ne kadar sevdiğini...

Özlem, isteminin ve sevginin, mihenk taşıdır.

Özlemin, ölçündür.

95.

Özlem, nesnesini olduğu kadar, kendisini de
temellendirmek zorunda olan duygudur :
nesnesine 'kendisi' olmadan ulaşamaz;
'nesne'si de, zaten, o olmadan yoktur — olmuş olan
olarak, o anda, duyulma anında, 'orada' değildir — ama,
vardır aynı zamanda —olmuştur ya bir kez— şimdi,
işte, hem kendisi hem nesnesi olarak
varolmak zorundadır.

Özlem, hem kendisi hem nesnesidir.

Özlem, hem kendisi hem özlediğidir.

Özlem, nesnesi yokken de vardır;
çünkü, kendisi, nesnesidir de...

Özlem, hem kendisi, hem de, *o* öteki
dir.

Özlem
dir.

96.

Özlem hem kendi kendisiyle beslenen,
hem de kendi kendisini yiyip bitiren bir duygudur:-

Özlenen, hep, sürekli "bura"ya getirilir, ve özlemin istemi,
onu kavrar, kuşatır, ona 'sarılır', onunla 'beslenir' —
ama, "burada" bir anılar toplamı olan özlenen,
bu süreç içinde, büzülür, yıpranır, giderek tükenir.

Özlem kendi kendini yiyip bitirir; çünkü nesnesine
giderek o denli güçlü yönelir ki, onu, zamanla,
tüketir.

Özlem, beslendikçe, tükenir.

Buraya kadarki çözümleme çabasının temelinde bir bozukluk yatıyor gibi: "Özlem"i, felsefe, belki, belli bir biçimde kavrarsa, ele alabilir, konu edinebilir; ama, bir adım ötede, özlem ile 'öteki duygular'ın ilişkilerine girince, özlem yalnızca bir duygu olarak ele alınmış; yapılan iş de, psikoloji olup çıkmış olmaz mı?

Bu temel bir itiraz: Felsefe duygularla uğraşabilir mi? (Spinoza'nın tanıklığına sığınmak istemiyorum.)

"Duygu" olarak, tabiî ki, H a y ı r ! . — ama, bir bakış açısı var ki, 'duygu' denen insan olanağını felsefenin konusu kılabilir : bu, kişinin kendi yaşantı bütünlüğünden ve kişi ilişkilerinin bu bütüne yansıyışından yola çıkan bakış açısıdır. Buradaki çaba, bu bakış açısını yakalamağa çalışıyor.

Bu bakış açısının temel yapısını oluşturan çerçeve, özlemin, bir "duygulanım" (yani, tek bir insanın "psikolojik donanım"ı yoluyla oluşan özel 'tarih'i içinde bir "öge" — nedensel açıklamalara elverebilecek bir "etkilenim") olarak d e ğ i l, bir kişinin edimliliğini içeren ve bir kişi ilişkisinin bilinçlendirilmesine yönelmiş bir çaba olarak kavranmasıdır — bunun odağı, özleyen-özlenen ilişkisi; yani, iki kişi arasında kurulmuş —ve kurulan; kurulması sürdürülmekte olan ve o iki kişiden en azından biri yaşadığı sürece hep yeniden kurulacak— bir bilinç bağlantısıdır.

Bu bağlantının kişinin ilişkiler yumağı —yaşamı— içindeki yerinin saptanması, herhangi bir 'açıklama' verilmeğe çalışılmadığı sürece, psikoloji olma tehlikesine düşmez — düşmeyebilir...

97.

Özlem karşılıklı olunca — azalır mı, çoğalır mı?

Özlenen de özleyeni özlüyorsa, özleyen özleneni özlerken — — ne sağlar bu?...

— Belki bir saçma 'hafifleme' ile bir budalaca 'teselli'...

Karşılıklı özlem : ne demektir — iki kişinin de yaşamlarının —ortak yaşamlarının— belirli noktalarında başarısız kaldıklarından — ayrılmak, biribirlerinden uzaklaşmak zorunda kalmış; biribirlerinin yanında duramamış; biribirlerini tutacak gücü bulamamış, olmalarından, başka?...

Özlemi çoğaltan da azaltan da, kişilerin başarısızlıkları ya da başarılarıdır—

Özlem, senindir — sizin...

Özleminiz—siniz...

Özlem—in
iz...

98.

En temel özlem, özlenen (daha / henüz / hâlâ...) özleyenin yamndayken başlayan özlemdir — yoksa, özlenen daha özlenmemişken; henüz "burada"yken; hâlâ özleyenin yanındayken, duyulmayan özlem, neye yarar ki...

Özlem, özleneni, özlenmesi gerekmezken de özlemektir.

99.

Özlemdeki en büyük ayartı, yetinmeye sapmasmdadır :
o güzellik olmuştur ya — işte, onunla yetinilebilir :
daha fazla uğraşmadan, didinmeden, yaralanmadan...

Bu, bir kaçma ayartısıdır, temelde : hem de, yaşamdan
kaçma —— özleyen, özleminin olduğu —özlediğinin
geçmişte olduğu— gibi kalmasını istemekle, aslında,
özleminin yaşamı içindeki anlamını bastırmaya
yönelmiştir; çünkü, belki, özlemini hep yeniden
gerektirecek durumların baskısından yılmış;
özlenene ulaştıracak gerçeklerle başetmekten ürkmüş;
hatta, belki, özlemin artık gereksiz kalacağı
bir ilişki konumundan, korkmuştur —
ya da, salt tembellikten, "Oblomov"luğa sapmış,
yarım-yamalaklıkla da yetinmeyi kabullenmiş;
özleminin yaşamında taşıdığı —hep taşması
gereken— anlamı gözardı etmiştir.
Bu konuma gelmişse, özleyenin özlemi de,
zaten, yitmiş demektir.

Özlem, kendisiyle —içeriğiyle, nesnesiyle,
anlamıyla—, yetinemez — hep, kendisinin
ö t e d e k i—uzaktaki— içeriğine, nesnesine, anlamına
—yani, özlenene— yönelmek zorundadır.

Özlem kendinde —olduğu gibi— kalamaz —
kendinle yetinemez.

Özlem, öteyi ister, hep.

Özlem, hep, ötededir — işte :
uzak
ta

100.

Özlem hiç bitmez, çünkü özlemin istediği;
olsaydı olmayacağı; onu gereksiz kılabilecek
durum, olanaksızdır:-

Özlem, ayrılmaktan doğar — özlem, ayrımlmış
olanın istenmesidir. Temelde istenen, demek ki, hiç
ayrılmamaktır. Özleyen ile özlenen hiç
ayrılmayabilecek olsalardı, özlem de gereksiz olur,
ortadan kalkardı.
Oysa, iki kişinin, hiç ayrılmamak bir yana, daha
özlemin istediği temel anlamda biraraya gelmeleri,
olanaksızdır : Her kişi için ayrı bir saat çalışır,
başka bir yıldız döner, farklı bir pusula yön gösterir
— iki kişi, ancak çok kısa zaman aralıklarmda
biribirlerine giden yolu yürüyebilip,
biribirlerine ulaşabilirler, 'bir'-olma konumuna gelip
biribirlerine dokunabilirler; ama, bu 'bir'leşme
anları, aldatıcı olmadıkları zaman bile, geçicidir
kaçınılmazcasma — iki kişi,
tam, temelden ve bütünüyle, tümüyle, biribirlerinin
'içine gire'mezler; biribirlerinin; 'bir'i'bir'i,
olamazlar.

Bu yüzden, özlem hep dinelip hep hızlanır;
hiç durmaz — bu yüzden de, daha ayrılmadan önce;
özleyen ile özlenen daha birlikteyken, biraradayken,
yeniden harlanır — hiç de sönmez.

Bitermiş —bitmiş— gibi göründüğü anlar, süreler,
özleyen ile özlenenin, biribirlerine dokunabilmenin
ululuğuyla, heyecamyla, kendilerini biribirlerinin
'içinde' unuttukları anlar, sürelerdir — oysa, özlem,
hemen, yeniden, kendisini anımsatacaktır onlara...

Özlem, hep, olacaktır.

Özlem, hep, vardır.

Hartmut von Hentig de, **Kedi Paf** adh metninde, *ayrılış her an vardır* (ya da: *her an, ayrılış-tır*) der. —— Özlemin olmaması için, sanki, "Aristophanes"in (yani, herhalde —tabiî— Platon'un) **Symposion**'da kurduğu mitos'daki "ilk durum"; iki kişinin, tanrıların ilk biçimlerini ortadan ikiye keserek iki yarı olarak ayırmalarından önceki duruma, geri dönebilmeleri gerekir — bu da olanaksızdır : kişiler "öteki yarı"larını hep arayacaklardır — bu aramanın da boşa çıkmadığı; iki "öteki yarı"nın gerçekten bulunduğu, buluştuğu —çok ender— durumlarda bile, 'bir'leşme gerçekten olabilse bile, işte, gene, geçici olacaktır.

İki kişi, bir kişi, olamaz(lar)...

Yusuf Atılgan'ın **Aylak Adam**'ı —"C."—de, aradığı "tek" olan "B."yi hep ıskalar; şehir içindeki 'aylaklıkları'nda, onun hep yanından geçer. Sonunda, onu gördüğünde de, ona yetişemez, elinden kaçırır — ama, onun varhğına, ve, kendisinin de onu bulabileceğine olan inancını hiç yitirmez — yitirmeyecektir... — Yazar da bize bildirir ki, o, gerçekten vardır — ama metnin bir noktasında bulunsaydı, metni kesmek gerekecekti artık yazmak gerekmeyecekti...

101.

Özlem, özleyenin, özlenenin bütün yaşamına 'nüfuz' edememesinin sonucudur : onun herşeyini her an paylaşamamasının...

Demek, birşeyleri —birçok şeyi; giderek, 'herşeyim' diyebileceği bir yaşantılar toplamını— paylaşmış olmaktan — ama, işte, herşeyi herzaman paylaşamamaktan...

Özlem, paylaşılamayan paylaşılmışlıktır.

102.

Özlem, özleyen, özlenenin herbir ediminde, yanında olmadıkça kaçınılmazdır — özlenen, özleyenden ayrı —onun bilmediği— tek birşey yapsa —kısa bir süre için de olsa, özleyenin bilme alanının dışında —uzak— kalsa, harlayıp yükselir özlem.

Özlem, yanında olamamaktır —
her bir edimde ve adımda...

Özlem, olamamak
tır.

103.

Özlem sürekli çalkantıdır —
sürekli bir basınç olarak yaşansa da:-

Özleyen kendi yaşadıkları ile hep neler yaşadığını
bilemediği özlenenin yaşadıkları arasındaki
çalkantıya düşen titreşimleri içinde, bildikleri
—yaşadıkları— üzerinde, bilmediklerinden
(yaşanmasına katılmadıklarmdan) gelen
bir sürekli basınç yaşar —
bunu da bilir...

Özlem çalkantılı basınçtır —
bastıran çalkantı olduğu kadar,
çalkantı yaratan basınç...

104.

Özlem, ikirciktir : o "burada" olsa; olmayacak — mıdır;
yoksa, o "burada" olsa da, olacak — mıdır?...

105.

Özlem sonunda kişinin —özleyenin— kendinden kuşkulanmasına da yolaçabilir:-

O geçmiş anları, anıları, uydurmuş mudur;
o, gelecek, gelmesi gereken anlar için, yetersiz midir?...

Özlenenin, şimdi/burada olmaması, her türlü kuşkunun anasıdır — bütün geçmişe yayılır; şimdiyi de tarayıp, silip, geçip, geleceğe doğru ilerler—

Özlem, özlenene ulaşamadıkça, özleyenin heryerini kaplar — kendisini bile; artık, kendisinden, kendi varlığından, kendi varoluşundan bile, kuşkuludur—

Özlem, kendisini bile özler hâle gelebilir...

——Özlemin özlediği —belki de— kendisidir—

106.

Özlem, özleyenin özlenen ile yeniden buluşma olasılığı arttıkça, ya da zamanı yaklaştıkça, —garip ya işte—, azalacağı yerde, çoğalır:-

Özlemi azaltabilecek tek şey, çünkü, özlenenin kendisidir — özleyenin 'kollarında', kanlı-canlı, orada, olması...

Özleme tek çare, özlemin, artık, olamamasıdır — yoksa, özlem, hep, vardır...

Özlem, hep...

"Halvet", eskilerin tasarımlarında şu yüzden o kadar önemli bir yer tutar ki, özlemin temel koşulunu içerir "Hasret" içindeki özleyenin, özlenen ile birarada olamazken; "Vuslat" umarak, onunla birarada olmayı; "Halvet"i kurmasının koşulu...

İş, aslında, şöyle bir 'üçlü' içinde yürür :-
"Hasret"-"Vuslat"-"Halvet":-
1) Özlem, şimdi, özlenen ile birarada olamamaktır.
2) Kavuşma, şimdi, özlenen ile yeniden biraraya gelmektir.
3) Birleşme, şimdi, özlenen ile birarada olmaktır.
Bu üçlünün oluşturduğu, aslında, geçmişte 'tersinden' işlemiş olan bir süreçtir şimdi özleyen ile özlenen olan iki kişi, geçmişte, önce birarada olmuş; sonra hep biraraya gelmiş; sonra da, ayrılmışlardır — şimdi, özleyen, süreci, gerisin geriye, yürür — geleceğe doğru...
Hasret, Halvet uman Vuslat beklentisidir.

— Yahya Kemal de, VUSLAT adlı şiirini şu bentle bitirir:-

Bir uykuyu cânanla berâber uyuyanlar,
Varlıkta bütün zevki o cennette duyanlar,
Dünyâyı unutmuş bulunurken o sularda,
—Zâlim saat ihmâl edilen vakti çalar da—
Bir ân uyanırlarsa leziz uykularından,
Baştan başa, her yer kesilir kapkara zindan.
Bir fâciadır böyle bir âlemde uyanmak,
Günden güne hicranla bunalmış gibi yanmak.
Ey tâlih! Ölümden de beterdir bu karanlık;
Ey aşk! O gönüller sana mâl oldular artık;
Ey vuslat! O âşıkları efsûnuna râm et!
Ey tatlı ve ulvî gece! Yıllarca devam et!

107.

Özlem sona erebilir mi — bu soruyu sormak,
iki şeyin belirtisi olabilir : ya, özlemin, zaten,
başmdan, yeterince güçlü olmadığının; ya da,
tam da kendisini ortaya çıkaran koşulların onu
örttüğünün...

Yoksa, tam da "sorulmaması gereken" sorudur bu
— özleyenin özlediğine kavuşmasmm da, en temelde,
özlemle bir ilgisi yoktur.

Kendisine yolaçtığı düşünülen sevgi bile; hatta,
sevgilinin, orada, sevenin yanında olması; onun da
onu seviyor olması bile, işte, nasıl 'son' verebilir ki,
özleme?...

"Halvet"in bir başka önemli anlamı, "birlikte yalnız olmak"tır : bu, gerçi, iki kişinin, başka insanlara kapalı bir yerde —bir "oda"da— buluşmalarını belirtmek için düşünülen bir anlamdır; ama, özlem ile sevgi arasındaki en temel bağlantıyı kurarken, yalnızlığın özünü de belirtir yalnızlık, kişinin bir başka kişi ile birlikte olması gerekirken, olamamasıdır.
Özlem, böylece, bir tür olamamanın olmasıdır — işte, birlikte, yalnızlıktır...

Bu anlamda, Edip Cansever'in insanın özüne ilişkin bir belirlemesi, şöyledir:-

İnsanın insana verebileceği en değerli şey
Yalnızlıktır.
(Kirli Ağustos, CİN)

Burada da, kişinin, yalnız olan öteki kişiye; ona giderek; onu ona götürerek; onunla birlikteyken, ona verdiği birşey, olarak düşünülmelidir, *Yalnızlık.*

108.

Özlem, görülen ama belirsiz duran bir ışık gibidir —
özlem çekenin gerçi gördüğü; ama,
açıkça gördüğü geçmişin aydmlığma,
bir türlü göremediği şimdiden yayılan
bir karanlık gibi...

Özlem, aydmlık bir karanlıktır —
ve, karanlık bir aydmlık...

109.

Özlem, bir türlü sönmeyen bir yangıdır — boyuna
anı-odunlarla beslenen bir ateş — bir yangm; hep
yeniden, yakacak yeni bir duvar,
yeni bir payanda,
yeni bir çatı bulan...

Özlem yakar — herşeyi...

Özlem herşeyi yakandır
— ancak da herşeyi yaktığmda, özlemdir...

110.

Özlemin en yakıcı biçimlerinden biri, özleyen daha önce özlenen ile birlikte bulunduğu bir yere sonradan tek başına geri gidince, oluşur : "O zaman nasıldı; şimdi, nasıl..." düşüncesiyle dilegelen özlemin yakıcılığı, özleyenin, özlenen ile yeniden biraraya gelme olanak ve olasılığı konusundaki beklentisine göre, değişir.
Bu biçimlerin iki uç durumu vardır : özleyenin özlenen ile hep ve hep yeniden, aynı biçimde, biraraya gelme olanağının sınırsız görüldüğü durum (özlenen ile 'halvet'), ve, özleyenin özlenen ile artık hiç ve hiçbirzaman bir daha biraraya gelmeyeceğinin kesin olduğu durum (özlenenin ölmüş olması):-
Birinci durum, belki, bir yanılsama yoluyla, özlemi neredeyse gereksiz kılabilecek bir 'teselli' sağlarken, ikincisi, özlemin özleyen ile ilişkisinde özlenenin yokluğunun yaratabileceği bütün durumları içereceğinden, yakıcılığı onmaz düzeydedir —
acı ile çakışır...
Özlemin ilksel biçimi, ölümdür — özlenenin ölümü...
Özlem ölümün aynasıdır — özlemde ölüm yansır...

Örneğin, özlenen, çok uzun bir süre için, çok uzağa ve, ya geri dönüp dönmeyeceği belirsiz ("savaşa gitme"); ya da döneceği zaman belirsiz ("keşif yolculuğuna çıkma"), bir yola çıkmış, bir yere gitmişse: Bu gibi durumlarda, özleyen, "yadetmek" için, özlenen ile birlikte bulunduğu bir yeri "tavaf edebilir"; ya da onun "sağ-salim dönmesi" için "dua edebilir", "mum yakabilir", vb...

Özlemin bu biçiminin belirdiği durumlardan biri "sevgiliyi kalacağı yere bıraktıktan sonra biraz önce birlikte bulunulmuş yere geri dönme"; biri de, "sevgili bir ölünün mezarını ziyaret etme"dir birinci durumdaki yakıcılık, "ertesi gün için sözleşilmiş"se, daha ılımlıyken, ikinci durumda bu olanak ortadan kalkmış olduğu için; özlenen 'geri gelmeye'ceği için, "sevdiğinin mezarını ziyaret eden" özleyen, artık yalnız kalacağı şu ya da bu yere değil, özlenen ile birlikte bulunduğu bütün yerlerin toplamı olan tek bir yere geri dönmektedir—— orası da, zaten, işte, özlenenin bulunduğu yerdir...

111.

Özlem, özlediğini sonsuzca özler —
özlemenin sonu da yoktur —
ya kendi sonudur özlem;
ya da, hiç...

Ya, hep, zaten, vardır — ya da, hiç, zaten, olmamıştır.

Özlem, sonsuz varlığm hiç olmamış yokluğudur;
ya da, sonu gelmeyen hiçliğin hep olacak varlığı...

Özlem, ya hep vardır, ya da hiç yok —
ya hiç olmamıştır, ya da olması hep
olmuş...

Özlem : hep/hiç...

Özlemin hiç olmamasını sağlayacak birşey, özlenenin ve özleyenin, hep özlenenin ve özleyenin —biribirlerinin— yanında —sanki, hep varoluş alanlarının içinde; hep içinde; ya da, herbirinin ötekinin içinde; hep içinde— olmalarıdır —— bu da olanaksızdır.

112.

Özlem o kadar güçlü bir hâle gelebilir ki,
özlenenin varlığını bile gereksiz kılabilir:-

Özleyen, yalnızca özlemine kaynaklık eden temelle
—özlenen ile birlikte yaşanmışlarda;
özleyenin özlenenle ilgili anılarında— yaşamaya
karar verebilir — sanki, özleyenin şimdi/artık
—"burada"— olmasını gerektirmeden, ona sarılabilir...

Bu durum, belki, 'patolojik' görülebilecek bir düzeyde yer alır (Romeo ve Juliet'in 'karşılıklı / sırayla / yanılgıyla intihar'ları, örneğin...); ama, aslında, tam anlamını bulduğu düzeydir bu, özlemin : artık özlenensiz olunamayacağına göre; ya, o "burada" olacaktır — 'burada"dır zaten : hiçbirzaman bir-yere gitmemiştir — ya da, yoktur : hiçbirzaman olmamıştır — bir yanılgıdır hepsi : özleyen de, gider, o zaman...

Bu 'ideal' durumdan 'beri'ye doğru da, çeşitli derecelenmeleri olabilir özlemin özlenenin şu ya da bu 'gerçeklik' derecesinde —özlem içindeki— özleyenin 'burada"sında varolma biçimleri...

— Bir göz pırıltısı; bir el sıcaklığı; bir saç kıpırtısı; bir ses tonu : bu biçimlerin de sonu yoktur.

113.

Özlem, insanm kişi olma — yani, başka kişilerle ilişki kurarak kendini *o* kişi olarak oluşturma — yolunda, en temel olanağı, kaynağı ve kanıtıdır:-

Olanağıdır, çünkü ancak özlem yoluyla, başka kişilerle, gerçekliği kendinde yansıyan ilişkiler kurabilir.

Kaynağıdır, çünkü ancak özlemden yola çıkarak öteki kişilerle ilgili duygularını, eğilimlerini, amaçlarını bilinçlendirebilir.

Kanıtıdır, çünkü ancak özlem çekebilmesi yoluyla, kendi kişi olmasmn başka kişilere yönelebildiğini, hep yeniden başgösteren kuşkulara karşm, kesinlikle, bilir.

Özlem, insamn, kişi; kişinin de insan,
olma olanağı, kaynağı ve olduğunun, kanıtıdır.

Özlem kişinin insan; çünkü insanm kişi olması
dır.

Özlem çeken insan
kişidir — özlem çeken kişi de,
insan
olmuştur.

Özlem ol
dun...

114.

Özlem, belki, kişinin insan olma çabasmdaki en temel
ögesidir : kişinin gerçekleştirmeğe çalıştığı
en uç olanak; yaşam alanında ulaşmağa çalıştığı
en uç smır — kendini tam olarak yapmayı isteyebileceği
en son yer...

Özlem, kişinin en son yeri olarak, en son olanağı olarak,
en son yönüdür ——

Özlem, artık daha ötesi olmayan;
ötesi, istenmeyendir.

Özlem, en son istenendir.

Özlem, sonda, istenendir —
özlem, istenen sondur...

Ey Özlem Çeken — anlıyorsun : sonuna geliyor, b u kitap...

115.

Özlem — şimdi ne?...

Apaçık bir deniz; Ay'ın yanında Venüs,
— ve bir dar, karanlık, sessiz geçit...

Oraya oradan yürümek...

Şimdi, bu...

Özlem — nedir ki biz kendimiz değil miyiz — hep özleyenler; özlemleri hiç bitmeyenler —— kendileri özlem olanlar : özleyip duranlar, boyuna... Yerleri olmayanlar, özlerler—

116.

(Sonunda, buraya da gelecekti, işte ——)

Özlemin ölüm ile de ilişkisi vardır:-

Özlem, ölümü artık istemeyen duygu olarak, gene de hep gelip ona dayanır — ölümün kendisi gibidir çünkü özlem : daha/henüz gerçekleşmemişken gelmiş ölüm, gibi...

Ancak ölümün verebileceği yokluğu —karanlığı— hissetmektedir özleyen çünkü : onu aydmlatmaya çalışan sevgi ışığı da, hep, boşluğun içine düşüp kalmakta...

Özlem, hep, boş; düşüp kalır ——

Yahya Kemal, gene, "vuslat" geçen bir şiirinde (BİR DOSTA ...), şu iki dizeyi de kurar:-

Bir kerre sevip vuslata erdiyse cihanda,
Ömrün iyi rü'yâsına dalsın, uyusun rûh.

117.

Özlem, tabiî ki, ölüme de aldırmaz :
hep yanıbaşmda da dursa, en uzakta tuttuğudur — olanağım yoksaydığı...

Özlem ölümün olmamasını ister...

118.

Özlemin ölüm ile özel bir ilişkisi de vardır:-

Bir yandan, kendini en iyi kavramasını sağlayan şeydir ölüm; bir yandan da, en istemediği şey —
özleyen, ölümü düşününce, kendi durumunu anlar; ama, ölümünü düşününce, hiçbirşey anlamaz olur...

Özlem, ölümü en iyi düşünen;
ama, hiç düşünmemek isteyendir—

Gesualdo'nun bir madrigali, özlem çekenin yaşamı ile ölümü arasında kurabileceği bağlantıyı şöyle dilegetirir:-

Onu görmezsem ölemem,
onu görmeden yaşayamam.
Öyleyse ne ölüyüm, ne de bir hayatım var.
Eyaşk tansığı, ah garip talih,
ne yaşamak yaşam, ne ölüm ölmek.

(Enis Batur çev.)

119.

Özlem, son'u en iyi bilen duygudur
özlenen özleyenin yanındayken bile sona ermeyen
özlem, gün gelip, özlenenin gidip, bir daha gelmeyeceğini
de bilir — o, tam son'u, da, bilir ——

Özlem, son'u bilir —
özlem, son'a, erer...

The words are as leaves, old brown leaves in the spring time
Blowing they know not whither, seeking a song.
Sözcükler yapraklar gibi, eski kuru yapraklar bahar zamanı
Savrulan, bilmeden nereye, bir şarkı peşinde.
Pound, **A Lume Spento** 1908, VANA

120.

Ki, nasıl, gelmeyeceğini bildiğini beklemen "bilgelik sevgin" idiyse, gelmişken uzaklaşıp, gidip de geri gelmeyeceğini bildiğini, gene, bekleyebilirsin — aynı "bilgeliğin" 'sonradanki' biçimi olarak...

Bekle ——

Bilge Karasu Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı'daki İoakim'in akılyürütüşünü şöyle yazar:-

Yaşama sanki hiç gelmeyecek, erişmeyecek bir bayram gibi, bir
...
Bir bayrama nasıl hazırlık yapılırsa, nasıl yaşamanın bütün kaygıları, işleri, oruçları bayrama yönelirse, o kaygılar, o işler, o oruçlar nasıl o bayramda gerekliklerinin doğrulanışını bulursa
Ama bayram gelirse
Burada duruyor. Bayram, gelirse...
Ama bütün bir ömür bayram hazırlığıyla geçer de o bayram gelmezse...
Bayramın geldiğini kaç kez düşündü hayatı boyunca, kaç kez "işte geldi artık" dedi, kaç kez artık gelen bu bayramla
Bugün, bu bayramı gelmiş sayacak mı ki?

Karasu, on sayfa sonra da belirtir ki, *bayramın en büyüğü, ölüm*'dür.

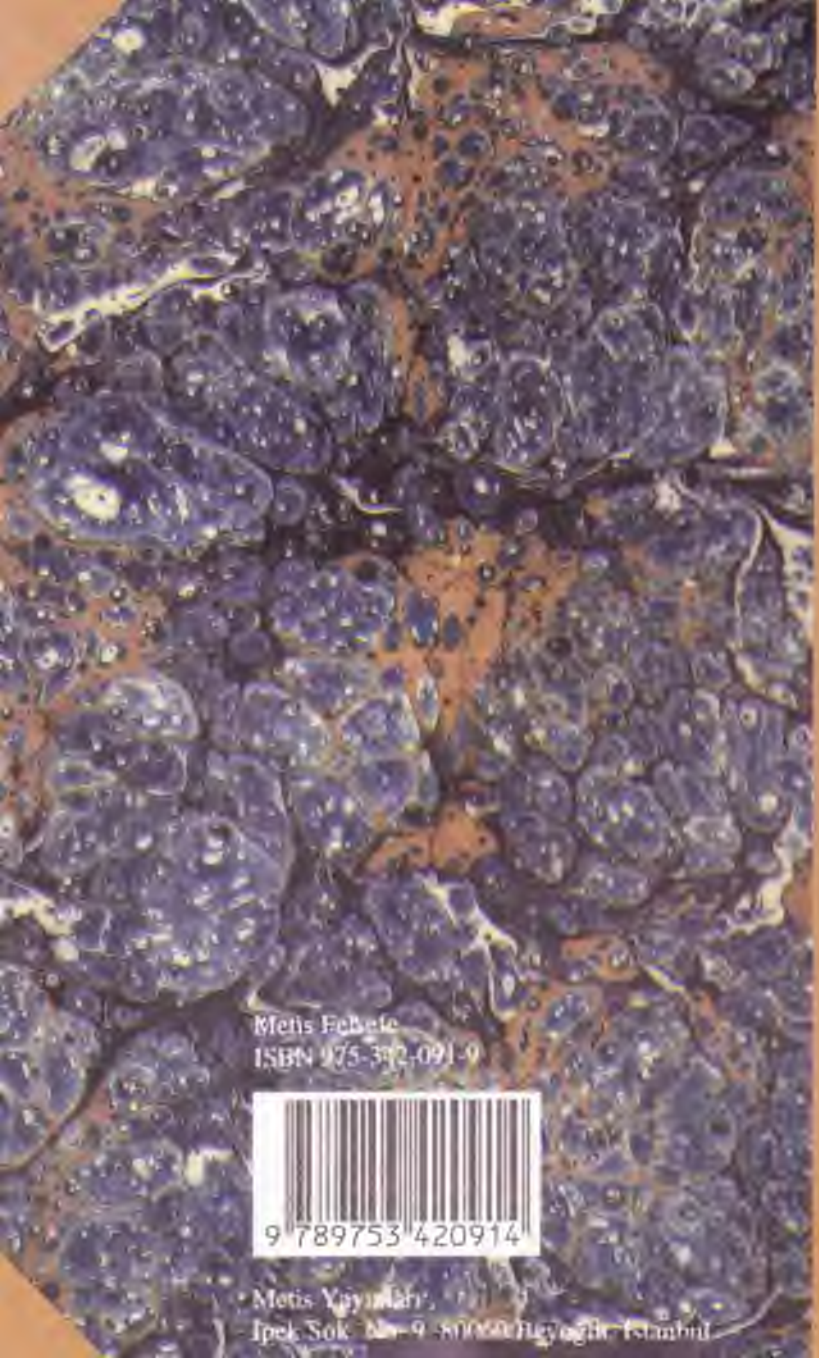
Hulâsa burada söz kısaldı, söylemeye imkân yok.
Kılavuz da kalmadı, yolcu da, hattâ yol da!

Attar
Mantık Al-Tayr
4579 (Gölpınarlı çev.)

Bu cilt içinde
biraraya getirilen iki kitaptan,
Tavşan Besleyene **K**ılavuz
5 Temmuz - 27 Eylül
[13 Mayıs - 2 Ekim] 1993 günleri arasında,
Yeşilbahar-Yoğurtçubaşı/Çiftehavuzlar'da
yazılmış;
yapısı 15 Ekim 1993'de kurulmuş,
8 Şubat 1994 günü tamamlanmıştır.
Özlem Çekene **K**ılavuz
27 Mayıs 1993 - 16 Eylül 1994 günleri arasında
Yeşilbahar-Yoğurtçubaşı/Çiftehavuzlar'da
(Yalıkavak, Cambridge, Strasbourg, Paris, Çavdarhisar)
yazılmış;
yapısı 27 Eylül 1994 günü kurulmuş,
30 Ocak 1995 günü tamamlanmıştır.
Cilde son biçimi Eylül 1995'de
verilmiştir.

Cilt içinde kullanılan fotoğraflar
(Temmuz 1995 / Yoğurtçubaşı)
Yıldırım **A**rıcı tarafından çekilmiştir.

Bu iki kitap,
kendilerinden sonra yayınlanan
y a k ı n adlı cilt içinde biraraya getirilen
Ateş Yakana **K**ılavuz ve
Kut Arayana **K**ılavuz
adlı iki kitapla birlikte;
ikili / dörtlü bir bütünlük içinde
düşünülmelidir.

Metis Felsefe
ISBN 975-342-091-9

9 789753 420914

Metis Yayınları
İpek Sok. No: 9 80060 Beyoğlu-İstanbul